

Forvaltningsplan for Horta verneområde, Leka kommune, 2006 – 2010

Forsidebilde viser Burøya mot vest (foto © Tor Egil Kaspersen).

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

miljøvernavdelingen

Rapport nr. 2-2005

Tittel:

Forvaltningsplan for Horta
Verneområde, Leka kommune,
2006-2010.

Dato:

5. desember 2005

Forfatter:

Inge Hafstad

Antall sider: 40s**Refereres som:**

Hafstad, I. 2005. Forvaltningsplan for Horta verneområde, Leka kommune, 2006-2010. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Rapport 2-2005. 40s.

Avdeling/Enhet:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Miljøvernavdelingen

Ansvarlig signatur:

Fylkesmiljøverndirektør
Svein Karlsen

Ekstrakt:

Horta verneområde, med Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde, ble opprettet i forbindelse med at verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag ble vedtatt ved kronprinsregentens resolusjon den 19. desember 2003. Forvaltningsplanen gir med basis i fredningsforskriftene retningslinjer for forvaltningen av Horta verneområde. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er forvaltningsmyndighet for verneområdet, og planen skal legges til grunn for Fylkesmannens praktisering av fredningsforskriften.

Saksbehandling:

Alle søknader om dispensasjon fra verneforskriftene sendes forvaltningsmyndigheten, som er Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Søknader tilknyttet kulturminner og restaurering av bygninger/anlegg sendes Nord-Trøndelag fylkeskommune for uttalelse. Alle søknader tilknyttet naturbasert reiseliv sende Hortavær velforening for uttalelse. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er ansvarlig for at dette skjer.

Søkeord:

Forvaltningsplan, Horta, Hortavær, Leka, naturreservat, fuglefredningsområde

Forord

Horta verneområde, med Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde, ble opprettet i forbindelse med at verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag ble vedtatt ved kronprinsregentens resolusjon den 19. desember 2003. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er forvaltningsmyndigheten for verneområdet, og har utarbeidet denne forvaltningsplanen i samarbeid med Leka kommune.

Formålet med fredningen er å bevare et egenartet øy- og skjærgårdsområde ytterst på Namdalskysten, der botaniske, zoologiske og geologiske elementer, så vel på land som i sjø, bidrar til å gi områdene deres særpreg. Områdene har stor naturfaglig verdi. Spesiell verdi knytter seg til områdene som hekke- og næringsområder for sjøfugl.

Forvaltningsplanen er utarbeidet av Inge Hafstad hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Skjøtselsplanen for kulturlandskap er utarbeidet av Liv S. Nilsen og Asbjørn Moen (Nilsen & Moen, 2004) ved Vitenskapsmuseet, NTNU, Trondheim.

Steinkjer november 2005

Svein Karlsen (sign)
Miljøverndirektør
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1 Sammenheng	6
2 Innledning	7
2.1 Hensikten med forvaltningsplanen	7
2.2 Opprettelsen/formålet med Horta verneområde	7
2.3 Forvaltning av verneforskriftene for Horta verneområde	8
3 Beskrivelse av Horta verneområde	8
3.1 Forvaltningsmyndighet, verneform, og eierforhold	8
3.2 Forvaltningssoner	10
3.3 Beliggenhet og særpreg	10
3.4 Historisk bruk av fiskeværet	10
3.5 Kulturminner og kulturlandskap i Horta verneområde	12
3.6 Geologi	12
3.7 Planteliv	13
3.8 Dyreliv	14
4 Dagens aktivitet i Horta verneområde	15
4.1 Næringsaktivitet innenfor og i nær tilknytning til verneområdet	15
4.2 Friluftsliv, fritidsfiske, jakt og fangst	16
4.3 Fritidsboliger/bygninger	16
4.4 Turisme og ferdsel	16
4.5 Forskning og undervisning	16
5 Mål, strategier og tiltak for forvaltningen av Horta verneområde	17
5.1 Utfordringer i forvaltningen av Horta verneområde	17
5.2 Mål, strategier og tiltak	17
5.2.1 Oppsyn	18
5.2.2 Miljøovervåking, forskning og undervisning	19
5.2.3 Skjøtsel og overvåking av kulturminner, deriblant bygninger	20
5.2.4 Informasjon og merking	21
5.2.5 Fritidsboliger, fritidsfiske, jakt og fangst	22
5.2.6 Turisme og ferdsel	23
5.2.7 Næringsaktivitet innenfor og i nær tilknytning til verneområdet	24
5.3 Praktisering av fredningsforskriften for Horta naturreservatet	25
5.3.1 § 3 Vernebestemmelsene	26
5.3.2 § 4 Generelle unntak	26
5.3.3 § 5 Eventuelle unntak etter søknad	27
5.3.4 § 6 Generelle dispensasjonsregler	28
5.4 Praktisering av fredningsforskriften for Horta fuglefredningsområdet	29
5.4.1 § 3 Vernebestemmelsene	29
5.4.2 § 4 Generelle unntak	30
5.4.3 § 5 Eventuelle unntak etter søknad	31
5.4.4 § 6 Generelle dispensasjonsregler	33
5.5 Økonomi	34
5.5.1 Oppsyn	34

5.5.2	Skjøtsel/vedlikehold av bygninger og kulturminner i henhold til forvaltningsplanen	35
5.5.3	Miljøovervåkning	35
5.5.4	Informasjon/generell saksbehandling	35
6	Aktiviteter i tilgrensende havområder	35
6.1	Skipstrafikk	35
6.2	Olje og gass	36
6.2.1	Oljeutslippberedskap	36
6.2.2	Herreløst avfall	37
7	Litteraturliste	38
8	Vedlegg	
	• Verneforskriften for Horta naturreservat	
	• Verneforskriften for Horta fuglefredningsområde	
	• Informasjonsplakat med kart over verneområdet	

1 Sammendrag

Horta verneområde, med Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde, ble opprettet i forbindelse med at verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag ble vedtatt ved kronprinsregentens resolusjon den 19. desember 2003. Formålet med fredningen er å bevare et egenartet øy- og skjærgårdsområde ytterst på Namdalskysten, der botaniske, zoologiske og geologiske elementer, så vel på land som i sjø, bidrar til å gi områdene deres særpreg. Områdene har stor naturfaglig verdi. Spesiell verdi knytter seg til områdene som hekke- og næringsområder for sjøfugl.

Forvaltningsplanen gir med basis i fredningsforskriftene retningslinjer for forvaltningen av Horta verneområde. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er forvaltningsmyndighet for verneområdet, og planen skal legges til grunn for Fylkesmannens praktisering av fredningsforskriften, samt gjennomføring av praktiske tiltak i verneområdet. Forvaltningsplanen skal tas opp til vurdering, og eventuelt revisjon, hvert sjette år.

Dagens aktivitet på Horta er i hovedsak knyttet til de eksisterende bygningene på Burøya og Vågøya. De bygningene som i dag blir vedlikeholdt blir benyttet som fritidsboliger av grunneierne eller andre bruksberettigede. Det foregår ingen organisert turisme ut til Horta, men noen båter kan komme ut fra Leka og Rørvik med turister for å drive fritidsfiske. All annen form for friluftsliv er hovedsakelig knyttet opp mot grunneierne/bruksberettigedes aktiviteter.

Fuholmen, Vågøya, Båsan, Kleppan, Stokksholmen, Kvåholmen, Langdraget, Dreplan, Rundskjær, Sølbuflesa og Steinsflesan er alle med i det nasjonale overvåkningsprogrammet for sjøfugl. I disse områdene blir det spesielt lagt vekt på overvåkingen av bestanden med nordlig sildemåke som har gått drastisk tilbake fra midten av 1970-tallet og frem til i dag, samt storskarv og ærfugl (Lorentsen, 2003). Norges teknisk-naturvitenskaplige Universitet (NTNU) ved Vitenskapsmuseet i Trondheim gjorde i august 2000 en botanisk befaring på Hortavær på oppdrag fra Leka kommune. Sommeren 2004 ble det foretatt en grundigere botanisk undersøkelse av Vitenskapsmuseet på oppdrag fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, med tanke på den skjøtelsplanen som er vedlagt denne forvaltningsplan.

Planen formulerer mål, strategier og tiltak for oppsyn, forskning, skjøtsel, informasjon, friluftsliv, turisme og næringsaktivitet. Av de viktigste mål/strategier/tiltak kan nevnes etablering av felleskai ved ishuset på Burøya, og utarbeidelse av skjøtelsplan for kulturlandskapet og kulturminnene, deriblant de opprinnelige bygningene. Det tas sikte på å utføre oppsyns-, overvåknings- og informasjonsoppgaver i verneområdet med faste rapporteringsrutiner. En avtale mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og SNO der arbeidsoppgaver og samhandling med andre aktuelle aktører (Kystvakt, politi, kommune m.fl.) og omfanget av dette bør utarbeides.

Fredningsbestemmelsene angir rammen for hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt eller ikke i verneområdet. Bestemmelsene vil bli praktisert strengt, men med mulighet for å få dispensasjon for tiltak og aktiviteter bl.a. i forbindelse med forskning eller skjøtsel av kulturlandskap og kulturminner, deriblant bygninger etter skjøtelsplan. Tillatelse forutsetter at tiltaket er forenlig med formålet for vernet, og er hjemlet i verneforskriften. Det vil ikke bli gitt tillatelse til oppføring av hytter eller annen bebyggelse innenfor verneområdet ut over helt særskilte behov fra Kystverkets side. Det er ønskelig å bevare øygruppen fri for landrovdyr (villmink, mår, grevling, rødrev o.l.) samt annet ikke naturlig tilhørende vilt. Det vil derfor bli gitt dispensasjon til felling hvis slike arter blir påvist i verneområdet. Dette gjelder ikke oter.

2 Innledning

2.1 Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen for Horta verneområde skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme formålet med vernet. Det vil være verneforskriftene som setter rammen for utarbeidelsen av forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen kan ikke utforme bestemmelser ut over det som er hjemlet i verneforskriftene. Ved å utarbeide en forvaltningsplan for Horta verneområde vil forvaltningsmyndigheten, ved Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, være best mulig sikret en samlet oversikt over aktuelle tiltak innenfor verneområdet. Det er et mål at denne forvaltningsplanen vil etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktørene både lokalt og regionalt. Forvaltningsplanen vil også fungere som en rettesnor og veiledning for brukerne, deriblant grunneierne av verneområdet og Leka kommune.

Forvaltningsplanen er hjemlet i fredningsforskriftens § 7 for Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde. Fredningsforskriften er juridisk bindende, mens forvaltningsplanen er retningsgivende for praktiseringen av forskriften, og gjennomføring av praktiske tiltak i verneområdet.

Forvaltningsplanen skal revideres første gang etter fem (5) år, deretter hvert sjette (10) år. Hvis forvaltningsmyndigheten for Horta verneområde blir delegert til kommunalt nivå, skal forvaltningsplanen revideres.

2.2 Opprettelsen/formålet med Horta verneområde

I statsråd 19. desember 2003 ble det ved Kronprinsregentens resolusjon vedtatt vern av 33 sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, deriblant Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde, heretter kalt Horta verneområde.

Opprettelsen av Horta verneområde er et resultat av arbeidet med Verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, og må sees i sammenheng med den vedtatte verneplanen. Planprosessen ble formelt startet i 1994, og den faglige godkjennelsen fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) kom 6. mars 1997. Forslaget ble så sendt ut på lokal høring like etterpå (14. mai 1997). Sentral høring ble avsluttet i 2002, og DN oversendte sin anbefaling til Miljøverndepartementet 31. mars 2003. St.meld. nr. 68 (1980-81) fastslo at det skulle sikres et representativt utsnitt av variasjonsbredden i norsk natur. Den vedtatte verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag er et resultat av dette, og vil være et viktig bidrag i vernet av norsk natur og opprettholdelsen av det biologiske mangfoldet for fremtidige generasjoner.

Stortinget la til grunn ved behandlingen av St.meld. nr. 43 (1998-99) ”*Vern og bruk av kystsona*”, jf. Innst. S. nr. 168 (1999-2000), at det skal sikres areal både til næringsutvikling og til vern av land- og sjøarealer etter naturvernloven. Stortinget er av den mening at det er tilstrekkelig areal langs norskekysten til å oppnå begge disse formålene. De føringer som er nevnt ovenfor, samt St.meld. nr. 43 (1998-99) og retningslinjene som Stortingets behandling av denne trekker opp, ligger som basis for den endelig utformingen av verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag.

Hovedformålet med Verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag er å verne om naturområder med vital betydning for fugler tilknyttet marint miljø. Horta verneområde er et kompleks sjøfuglesamfunn med stor artsrikdom. Det å ta vare på et slikt helhetlig og særegent

øy- og skjærgårdssamfunn med et så rikt dyre- og fugleliv knyttet til kultur- og naturlandskap er viktig med tanke på fremtidige generasjoner.

2.3 Forvaltning av verneforskriftene for Horta verneområde

Forvaltningsansvaret for Horta verneområde ligger til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og som har ansvaret for at verneforskriftene blir forvaltet i samsvar med verneformålet. Hvis verneverdien forringes, er det Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sitt ansvar at nødvendige tiltak blir igangsatt. Det er naturvernloven som setter rammene for en verneforskrift, men grunnlaget for hjemmelen vil variere noe mellom de ulike verneformene. Verneforskrifter hjemlet i naturvernloven vil normalt ha fortrinn fremfor andre lover og forskrifter hvis det kommer til motstrid mellom bestemmelser.

Verneforskriften begrenser ikke råderetten til grunneiere, kommune m.fl. til de tilgrensende områdene utenfor verneområdet. Det er imidlertid viktig at rettighetshaverne forvalter de tilgrensende områdene på en slik måte at selve verneområdet ikke blir forringet.

Eiendomsretten for Horta verneområdet er uendret etter at vernevedtaket ble truffet i statsråd den 19. desember 2003. Men også grunneierne og andre rettighetshavere må rette seg etter de begrensningene som verneforskriften tilsier. Begrensinger av grunneiernes og rettighetshaveres råderett går frem av verneforskriften for Horta verneområde.

3 Beskrivelse av Horta verneområde

3.1 Forvaltningsmyndighet, verneform, og eierforhold

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er av Direktoratet for Naturforvaltning delegert forvaltningsansvaret og forvaltningsmyndigheten for Horta verneområde. Dette betyr at alle søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene skal sendes Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Ved siden av verneforskriften gjelder også annet relevant lov- og regelverk i verneområdet. Verneforskrifter hjemlet i Naturvernloven vil ha fortrinn fremfor andre lover og forskrifter hvis det kommer til motstrid mellom bestemmelser, om ikke verneforskriften uttrykkelig sier noe annet.

Deler av Horta verneområde er vernet som naturreservat hjemlet i naturvernlovens § 8. Dette er den strengeste formen for områdevern etter naturvernloven, og formålet er knyttet til rene naturfaglige forhold. Naturreservatene skal i hovedsak omfatte natur som er helt eller tilnærmet uberørt av menneskelig aktivitet, utgjøre en helt spesiell og verneverdig naturtype, eller som også har en særskilt vitenskapelig eller pedagogisk betydning. Et naturreservat kan totalfredes, eller fredes for bestemte formål. Restriksjonsnivået for Horta verneområde skal være tilpasset verneformålet, samt de lokale forholdene. Det vil være strenge restriksjoner i forhold til bruk som påvirker naturverdiene i Horta naturreservat i negativ retning. Horta naturreservat dekker blant annet de områdene som ikke har bebyggelse.

Resterende deler av Horta verneområde er fredet som fuglefredningsområde hjemlet i naturvernlovens § 14 2. ledd og § 9. § 14 2. ledd som sier at Kongen kan gjøre vedtak om å frede pattedyr og fugler i områder som har særlig betydning som tilholdssted for disse. Dette gjelder også artenes hi, reir og egg. For Horta fuglefredningsområde betyr dette at alt fugleliv, herunder deres reir og egg, er fredet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Dette innebærer at det ikke er tillatt å iverksette tiltak som endrer de natur- og eller kulturgitte

forholdene innenfor verneområdet i negativ retning, eller på annen måte forringer fuglenes livsmiljø. § 9 sier at:

Områder som har vesentlig betydning for planter eller dyr/fugler som blir fredet i medhold av § 13 eller § 14, kan utbygging, anlegg, forurensning og andre inngrep forbys for å bevare deres livsmiljø.

Foruten Hortavær velforening som er eier av Gnr 18/Bnr 16, finnes det bare private grunneiere i Horta verneområde. Grunneierne bor spredt i Midt-Norge, fra Ålesund i sør til Brønnøysund i nord, men bare en av eiendommene har grunneiere bosatt i Leka kommune (se tab. 1).

Tabell 1: Eierforhold i Horta verneområde pr. november 2005:

Gr/Br-nr.	Eier(e)	Adresse
18/1	Sæternes, Bjørnar	Finnsetmoen, 7990 Naustbukta
18/2	Pedersen, Henny	
18/3	Johansen, Jens Martin Edvardsen, Berhoff K.	
18/4	Ulriksen, Bjørn Roald Ulriksen, Odd Arne Ulriksen, Sigbjørg Eline Ulriksen, Tom Einar	7994 Leka 7994 Leka 7994 Leka 7994 Leka
18/5	Kristiansen, Harald Johs.	Sira Erlends vei 20, 8900 Brønnøysund
18/6	Hansen, Hjørdis Olette	Kløvertunet 15, 7900 Rørvik
18/6/4	Bjarkøy Industri A/S	
18/7	Hansen, Hjørdis Olette	Kløvertunet 15, 7900 Rørvik
18/7/5	Bjarkøy Industri A/S	
18/8	Vea, Laila Irene Kristiansen	Lerkveien 3, 7800 Namsos
18/9	Blomsø, Sofus	7165 Oksvoll
18/10	Berg, Jorunn	Engan, 7900 Rørvik
18/10/1	Sørøy Ottar	
18/11	Westgård, Jarle Hermod Jonassen, Astrid Johanne Øvereng, Randi Inger W. Westgård, Unni Irene	Andreasveien 38, 7900 Rørvik Elvegata 7, 7900 Rørvik Damgata 13a, 7900 Rørvik Nerlia 7, 7860 Skage i Namdalen
18/12	Martinsen, Helmine Jofrida	Farmenveien 8, 8900 Brønnøysund
18/13	Solhaug, Annie Bjørg Solhaug, Asbjørn Jonny	Klostergata 76a, 7030 Trondheim Solliveien 3, 8640 Hemnesberget
18/14	Kristiansen, Harald Johs.	Sira Erlends vei 20, 8900 Brønnøysund
18/15	Sørøy, Sigurd Jonas Goksøyr, Klara Solfrid Norheim, Oddveig Elene Sørøy, Hugo Terje	Øvre Hoffland 20, 6057 Ellingsøy 6096 Runde Fredsbergv. 19, 6015 Ålesund Nedre Hoffland 21, 6057 Ellingsøy
18/16	Hortavær Velforening	

3.2 Forvaltningssoner

Det er naturlig å dele Horta verneområde inn i to forvaltningssoner avhengig av verneform; Horta naturreservat og Horta fuglefredningsområde. Vern av naturmiljøet skal være det overordnede målet for begge forvaltningssonene, men en viss differensiering i henhold til ferdsel, tilrettelegging og bruk innenfor rammen av verneforskriftene vil fremgå av denne forvaltningsplanen. I utgangspunktet ligger det en differensiering mellom de ulike verneformene i verneforskriften. I enkelte tilfeller kan man se for seg en strengere dispensasjonspraksis innenfor naturreservatet enn i fuglefredningsområdet. Det er utarbeidet forvaltningsmål og forvaltningspraksis tilpasset for hver sone (se punkt 5).

3.3 Beliggenhet og særpreg

Horta er et tidligere fiskevær som ligger ca 11 km nordvest for øya Leka. 20 km vest for Horta ligger Sklinna som siste utpost mot havet. Horta ligger i sørboreal vegetasjonssone seksjon O3 (underseksjon O3h), sterkt oseanisk seksjon som er preget av åpen kystlynghei og et planteliv med store innslag av vestlige arter som stiller krav til høy vintertemperatur (Moen, 1998). Øygruppen består av to større øyer, Burøya og Vågøya, som tidligere var bebodd, men som ble fraflyttet, med hjelp av fraflyttingstilskudd, på slutten av 1960-tallet. Her står i dag flere hus; tidligere småbruk, bolighus, naust og brygger. Enkelte hus er i raskt forfall. De bolighus som blir vedlikeholdt blir i dag brukt som fritidsboliger. Kulturpåvirket vegetasjon (hager) rundt husene på Burøya og Vågøya består av gress og storvokst urter (høymol, hundekjeks, mjødurt), nypebusker og forvillet rips. Ellers er disse øyene skrinne, dominert av einer, krekling og gråmoseheier. Øst av Vågøya (Langdraget m.v.) ligger en rekke typiske måkeholmer med nitrogenkrevende urter og gress. I sørvest (Grønningen, Kleppan, Båsen, Måøya m.v.) har de høyeste holmene lyngheier i øvre partier. I lavere områder er vegetasjonen dominert av gress og mindre urter (skrubbær, bergknapp). Småholmene, spesielt Grønningen, har opprevet kalkberg i dagen og frodig urtevegetasjon (jonsokblom, balderbrå, bekkeblom, høymol, stemorsblomst). Også i nordvest (Fuholmen m.v.) har de høyeste holmene lyngheier med røsslyng og krekling. Ellers er det rike forekomster av urter (jonsokblom, balderbrå, fjærekoll, strandkvann og stemorsblomst).

3.4 Historisk bruk av fiskeværet

Horta er et gammelt fiskevær som sannsynligvis har vært bebodd i mer enn 300 år. Det var på øyene Burøya og Vågøya de fastboende hadde sine hjem. I de offisielle folketellinger fra begynnelsen av 1800-tallet finner vi følgende tall for Horta: 1801 – 46 personer, 1865 – 74 personer, 1900 – 95 personer og 1946 – 119 personer. Etter 2. verdenskrig gikk folketallet raskt tilbake, og siste vinteren det var fastboende i Hortavær, var vinteren i 1967. Siste formelle utflytting ble imidlertid ikke foretatt før i 1971. Leveveiene på Horta har vært fiske, egg- og dunsanking og jordbruk, og øygruppen bærer fortsatt preg av å være et kulturlandskap som har blitt formet av tidligere tiders husdyrbeite, slåttedrift og torvtekt. På det meste var det trolig rundt 25 kyr og 100 sauer på Horta.

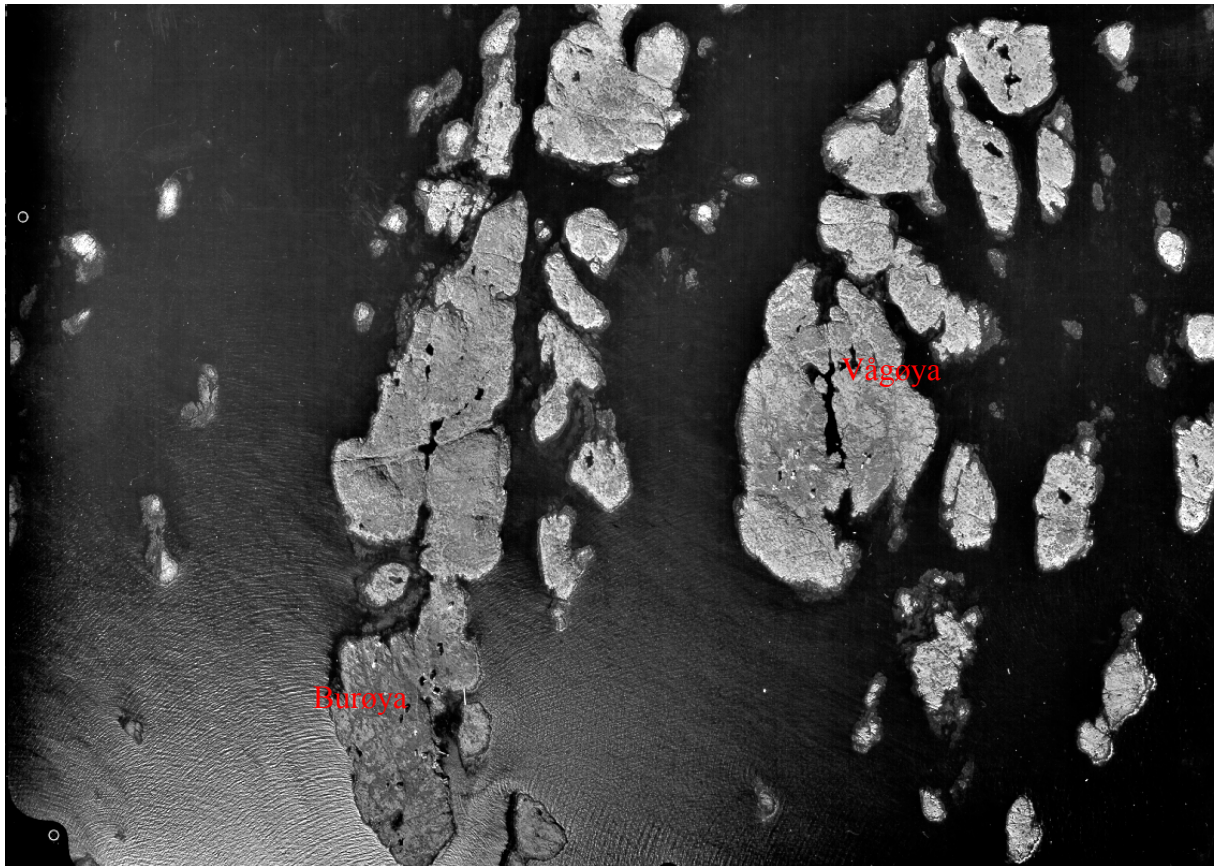

Fig 1: Oversiktsbilde over de sentrale deler av Horta med Burøya og Vågøya © GeoVekst Nord-Trøndelag

Bebyggelsen har vært konsentrert på Burøya og Vågøya. Blant annet lå den gamle skolen på Burøya (se figur 2). På disse to øyene finnes innmark der det ble dyrket noe grønnsaker og poteter, men mesteparten av innmarka ble brukt som slåttemark. I utmarka på Burøya og Vågøya, samt de nærliggende øyene beitet storfe, og dyrene svømte mellom holmene. De andre øyene og holmene ble brukt til slått, beite (for det meste av sau) og torvtekt. Det var egne slåtte- og beiteøyer. På slåtteøyene ble graset tørket på marka og etterpå fraktet til Burøya eller Vågøya. Før de nyere sauerasene kom beitet sauene ute hele året hvis været tillot det. Særlig var det Tjukkøyene vest for Burøya som ble brukt til vinterbeite. Torv ble tatt fra de største øyene, noe som har satt tydelige spor etter seg. Enkelte steder er all torv helt ned til berget fjernet. Andre steder med dypere torv er opptil 2-3 meter fjernet. Det er ikke funnet opplysninger om at lyngbrenning var vanlig på Horta (Nilsen & Moen, 2004).

Fig 2: Den gamle skolen på Burøya i Horta (foto © Tor Egil Kaspersen).

3.5 Kulturminner og kulturlandskap i Horta verneområde

Kulturminnene består i hovedsak av bygningene som står på Burøya og Vågøya. Mange av disse er oppført før år 1900 og er registrert i Riksantikvarens landsomfattende register SEFRAK.

Øygruppen er sannsynligvis ei veldig «ung» øygruppe. En sammenstilling av materialet før isnedsmelting og strandforskyvning i Midt-Norge tyder på at de høyeste delene av Hortavær kom opp fra havet for knapt 4000 år siden, og at størstedelen av øygruppen var under havnivå i enda 1000-2000 år (Møller, 1995). Det er derfor sannsynlig at øyene aldri har vært skogkledd. Dette kan skyldes øyenes alder og beliggenhet, men også det faktum at de ikke «rakk» å bli skogkledd før de ble påvirket av menneskelig aktivitet som f.eks. husdyrbeiting (Nilsen & Moen, 2004). Sporene etter tidligere tiders bruk er fortsatt veldig tydelige. Kulturlandskapet er fortsatt åpent og preget av tidligere tiders slått og beite. Endrede arealbruk har ført til at store områder langs kysten er i ferd med å gro igjen. Dette har igjen ført til at de gjenværende områdene med åpen lynghei har fått stor bevaringsverdi. Horta har fortsatt store områder som på grunn av historisk bruk har velutviklede og intakte arealer med lynghei. Etter det vi kjenner til, er det ikke registrert automatisk fredede kulturminner (fra før år 1537) på Hortavær. Teoretisk har øyene potensial for funn fra yngre jernalder, og for spor etter bosetting fra middelalderen.

3.6 Geologi

Det finnes tre hovedtyper med bergarter i Horta: gabbro, syenitt med granitt og glimmergneiser. En helt egenartet form for pyroksenrik gabbro, kalt hortitt, opptrer på de

sentrale øyene som Burøya, Vågøya, Klungholmene, Bøverøya, Dribilene og Kleppan. Syenittbergartene opptrer både øst og vest for disse, som f.eks. i Langdraget og Storformøya i øst og Kvåholmen, Onholmen, Stokkøya, Sandøya, Rørsholmen og Båsen i vest. Øyene fra Store Måsøya og nordvestover består av glimmergneis. Kvingra lengst i øst består av granitt. Både på Vågøya og Burøya kan en se at lyse syenittganger skjærer gjennom gabbroen, og enkelte steder for eksempel på sørenden av Burøya, finnes det soner av marmor inne i gabbroen.

3.7 Planteliv

Horta, med sine mange små øyer, holmer og skjær samt de to større øyene Burøya og Vågøya har en stor andel bart berg. Lynghei er den dominerende vegetasjonstypen, med krekling som den dominerende lyngveksten. Lyngheiene har en stor andel blokkebær, med innslag av torvull og slåtestarr, noe som gjør at heiene karakteriseres som fukthei med glidende overgang mot myr. Små, fattige tuemyrer med tuer dominert av lyngvekster, der områdene mellom tuene domineres av torvmose er vanlig. Tørr eller rikere utforminger av lynghei finnes knapt. Gjengroing av heiområdene er ikke noe problem på Horta enda, men kan bli et fremtidig problem. Gjengroing med busker og trær er et stort problem ellers langs Namdalskysten og andre kystområder i Norge (Nilsen, 2000).

Høgvokst engvegetasjon med høge urter og gras som hestehavre, mjødurt, vendelrot, sløke og gullris dominerer i forsenkninger og i strandsonene, men også innslag av for eksempel gulaks, blåklokke og smalkjempe er vanlig. Planter som bitterbergknapp, knopparve, lodnerublom, fjørekoll og rødsvingel vokser i sprekker og groper i berget, der hvor berg går helt ned til sjøen. De få stedene det finnes strandeng er det særlig saltsiv, rødsvingel og strandkryp som dominerer. Det forekommer spredte forekomster av tangvollvegetasjon med innslag av gåsemure og strandrug. Arter som engsoleie, engsyre, høymol og skjørbuksurt er vanlige på enkelte holmer og topper på større øyer, som er tydelig gjødslet med fugleekskremer.

Store gras- og urteplanter som hestehavre, mjødurt, strandrør, vendelrot og sløke dominerer innmarksarealene. På gammel innmark finner man innslaget av lågvokste gras og urter som gulaks, engkvein, engrapp, blåklokke, følblom, smalkjempe, småengkall, ryllik og vill-lauk, noe som kan tyde på at områdene tidligere var dominert av slike arter. Dette er arter som i større grad tolererer beite og slått, og som trenger lite næring og er lysavhengig. Opphør av slått og brakklegging av tidligere dyrket mark gjør at konkurranseforholdene endrer seg, og arter som ikke tolererer slått har fått muligheten til å etablere seg. I mange tilfeller dreier dette seg om høgvokste arter som med tiden tar over, og skygger ut de mer lågvokste artene. Det er registrert 171 karplanter som gjenspeiler de viktigste vegetasjonstypene på Horta; lynghei, eng og strandberg (Nilsen, 2000; Nilsen & Moen, 2004).

Busker, trær og kratt, som ikke naturlig hører hjemme i Hortavær, bør fjernes. Likeledes bør gjengroing, og spesielt nypekrattets spredning begrenses. Dette gjelder ikke i tradisjonelle hager.

Fig 3: Vågøya sett fra Burøya (foto © Tor Egil Kaspersen).

3.8 Dyreliv

Horta er fylkets viktigste hekkeområder for nordlig sildemåke (*Larus fuscus fuscus*). Denne underarten av sildemåke står som direkte truet på DN's rødliste (DN-rapport 1999-3) og Norge har et internasjonalt ansvar for forvaltningen av denne arten. Fylkets to største kolonier med nordlige sildemåke finnes innenfor verneområdet, nemlig Langdraget og Sør-Stokkholmen. Den norske bestanden av nordlig sildemåke er estimert til 500 – 1000 par (Gjershaug m.fl., 1994) og av dem hekker ca. 300 par i Nord-Trøndelag, de fleste av dem i Leka kommune (Fylkesmannen i Nord-Trøndelags rødlistestatus, 1999). Deler av området (Langdraget, Dreplan, Rundskjæret, Sølbuflesa og Fuholmen) inngår i det nasjonale overvåkningsprogram for sjøfugl, deriblant overvåkningen av nordlig sildemåke og storskarv. Utviklingen i den norske populasjonen av *L. f. fuscus* viser en negativ trend med en signifikant nedgang både i Nord-Trøndelag og Nordland for de siste årene, og det synes som om underartene sørlig sildemåke (*L. f. intermedius*) og britisk sildemåke (*L. f. graellsii*) er i fremmarsj nordover (Lorentsen, 2003).

Også andre arter som er sårbare eller fåtallig, hekker i store og små konsentrasjoner i Horta. Dette dreier seg om arter som blant annet topp- og storskarv, teist og smålom. Mellom annet finnes det en interessant blandet koloni av stor- og toppskarv på Fuholmen. Andre sjø- og vannfugler med tilknytning til Horta verneområde er ærfugl, tjeld, steinvender, rødstilk, enkeltbekkasin, storspove, tyvjo, gråmåke, svartbak, fiskemåke, rødnebbterne

Ærfugl ble nærmest brukt som husdyr, og på Burøya/Vågøya er det spor etter tradisjonell «reiring» av ærfugl. Dette er et unikt samspill mellom mennesker og en ikke-domestisert fugleart som bygger på en tusenårlig lang tradisjon med egg- og dunvær, der befolkningen i fiskeværet har tilrettelagt for og beskyttet hekkende ærfugl. På det meste ble det levert dun fra 2000 ærfuglreir på Horta (Nilsen, 2000). Tradisjonen med sanking av dun kan opprettholdes i fuglefredningsområdet, mens sanking av egg fra ærfugl ikke lenger er tillatt. Derimot kan fortsatt rettighetshavere/grunneiere sanke egg av gråmåke, svartbak og fiskemåke etter

gjeldene lovverk (Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun). Horta tiltrekker seg også store mengder mytende grågjess midtsommers.

I Nord-Trøndelag ble det i 2001 totalt registrert 84 havertunger, med størst konsentrasjon i Hortavær. Dette er ca. 25% mer enn antallet registrerte unger basert på flyfotograferinger i 1998. Hvileplasser for havert og kasteplasser for steinkobbe finnes også i området. Hortavær har i alle tider vært fritt for villmink, og det er ikke funnet tegn på at det har vært villmink i øygruppen i nyere tid (Kutschera, 1999)

4 Dagens aktivitet i Horta verneområde

Grunneierne og rettighetshaverne er organisert gjennom Hortavær velforening. Bakgrunnen for etableringen av velforeningen var grunneierens ønske om å restaurere Hortavær til det opprinnelige. Dagens grunneiere og brukere er de siste som har kjennskap til å kunne gjenskape dette samfunnet for ettertiden. Restaureringen av bygninger har skjedd fortløpende, og forfalte bygninger vil bli vurdert gjenreist. Velforeningen startet dette arbeidet før Hortavær ble vernet med hjemmel i naturvernloven i 2003. Prosjektene har blitt gjennomført på dugnad av velforeningens medlemmer. Velforeningen har fortsatt mange planer og idéer til prosjekt som de ønsker å gjennomføre i fremtiden. Dette for å tilbakeføre været til det opprinnelige. Eksempler på dette er (ikke prioritert liste):

1. Restaurering av Ishuset og bygging av kai
2. Gjenreisning av utedo ved Bedehuset (skolen)
3. Bygging av e-hus
4. Bnr. 11: gjenoppbygging av fjøs og brygge/sjøhus med kai
5. Bnr. 6/7: gjenoppbygging av fjøs og sjøhus/naust
6. Bnr. 5/14: gjenoppbygging av fjøs og sjøhus/naust
7. Bnr. 4: gjenoppbygging av fjøs og sjøhus/naust med kai
8. Bnr. 15: gjenoppbygging av sjøhus/naust
9. Bnr. 2: gjenoppbygging av sjøhus/naust
10. Grusing av gjengrodde, men eksisterende veier/stier
11. Fjerning av busker/trær og kratt som ikke naturlig hører hjemme i været
12. Sauehold vurderes
13. Oppsetting av gjerde mellom innmark og utmark på Burøya
14. Tømme brønnene og reingjøre disse
15. Legge vannslange/ledning fra nordbrønnen på Burøya til vannpost på egnet sted ved f.eks. Bedehuset (slangen skal legges på jorden, og fjernes hver høst)

Det er vanskelig å tidfeste når de enkelte prosjektene vil bli igangsatt. Mange av disse prosjektene er uproblematisk i forhold til verneforskriften. Blant annet vil punkt 10, 12 og 14 komme inn under aktiviteter som det ikke kreves særskilt tillatelse for. Men forvaltningsmyndigheten skal ha en melding, i form av et kart og en kort skisse som beskriver tiltaket før det blir gjennomført. De andre tiltakene krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten og vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle. Andre enkeltprosjekt som ikke er nevnt her, kan være aktuelle selv om de ikke er nevnt her.

4.1 Næringsaktivitet innenfor og i nær tilknytning til verneområdet

I arealplanen for Leka kommune av 2000 er to lokaliteter ved Dreplan og Kleppan avsatt som planlagte oppdrettslokaliteter. Disse er imidlertid enda ikke tatt i bruk til oppdrett. Det foreligger ikke økonomisk kartverk for Horta, men dette holder nå på å bli utarbeidet.

4.2 Friluftsliv, fritidsfiske, jakt og fangst

Det foregår pr. i dag intet organisert friluftsliv på Horta. Det som er av friluftsliv er pr. dags dato grunneiernes og de bruksberettigtes aktiviteter. Noen båter kan ved enkelte anledninger komme inn fra Leka eller Rørvik med turister for å drive fritidsfiske. På grunn av alle begrensningene på jakt og fangst er denne aktiviteten ikke organisert.

4.3 Fritidsboliger/bygninger

Gjenstående hus som blir vedlikeholdt blir i dag nyttet som fritidsboliger. Alle gjenstående bygninger finnes på Burøya og Vågøya. Mange av bygningene på Horta er registrert i Riksantikvarens landsomfattende register SEFRAK. Dette betyr at bygningene er oppført i år 1900 eller tidligere. På grunn av tilgjengeligheten finner Leka kommune det vanskelig som bygningsteknisk myndighet, og som lokal kulturforvalter å følge med bruk og utvikling av bygningsmassen på Horta.

4.4 Turisme og ferdsel

Det foregår pr. i dag ingen organisert turisme og ferdsel på Horta. Noen båter kan ved enkelte anledninger komme inn fra Leka med turister for å drive fritidsfiske. Omfanget av dette knytter det seg stor usikkerhet rundt. Både mindre og større båter kan besøke Horta med utgangspunkt fra Leka og andre havner som for eksempel Rørvik, uten at dette blir registrert på noe vis.

4.5 Forskning og undervisning

Fuholmen, Vågøya, Båsan, Kleppan, Stokksholmen, Kvåholmen, Langdraget, Dreplan, Rundskjær-Sølbuflesa og Steinsflesan er alle med i det nasjonale overvåkningsprogrammet for sjøfugl. I disse områdene blir det spesielt lagt vekt på overvåkingen av bestandene med storskarv, ærfugl og nordlig sildemåke. Sistnevnte har gått drastisk tilbake fra midten av 1970-tallet og frem til i dag og (Lorentsen, 2003).

Bakgrunnen for det nasjonale overvåkningsprogrammet for hekkende sjøfugl som ble startet i 1988, var de alarmerende signalene om den sterke bestandsnedgangen i nordnorske fuglefjell. Av den grunn ble det valgt å satse spesielt på de fiskespisende kolonihekkende artene.

Norges teknisk-naturvitenskaplige Universitet (NTNU) ved Vitenskapsmuseet i Trondheim gjorde i august 2000 en botanisk befaringsreise på Hortavær på oppdrag fra Leka kommune. Med tanke på å utarbeide en skjøtelsesplan ble det sommeren 2004 foretatt en grundigere botanisk undersøkelse av Vitenskapsmuseet på oppdrag fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Foruten disse undersøkelsene er floraen og vegetasjonen i Horta lite undersøkt (Nilsen, 2000; Nilsen & Moen, 2004).

NTNU samarbeider med en gruppe amerikanere fra «Texas Tech University» og «University of Wyoming» om geologiske undersøkelser av områdene i Horta. Horta er et av de beste stedene i verden å studere hvordan magmatiske bergartssmelter fra jordas mantel reagerer med, og assimilerer de bergartene de trenger gjennom på veg oppover i jordskorpa (se Barnes m.fl., 2003; 2004).

5 Mål, strategier og tiltak for forvaltningen av Horta verneområde

5.1 Utfordringer i forvaltningen av Horta verneområde

Målet for fredningen finner man i verneforskriftens § 2 formålsparagraf for fuglefredningsområdet:

Formålet med fredningen er å ivareta fuglelivet og dets leveområder i et særegent og verdifullt kystlandskap og skjærgårdsområde, der menneskeskapt miljø så vel som naturforhold har påvirket fuglelivet og dets leveområder. Spesiell verdi knytter seg til området som en variert hekkebiotop.

Og verneforskriftens § 2 formålsparagraf for naturreservatet:

Formålet med fredningen er å bevare egenartede øy- og skjærgårdsområder ytterst på Namdalskysten, der botaniske, zoologiske og geologiske elementer, så vel på land som i sjø, bidrar til å gi områdene deres særpreg. Områdene har stor naturfaglig verdi. Spesiell verdi knytter seg til områdene som hekke- og næringsområder for sjøfugl.

Disse vil være grunnsteinen i de målene man setter seg i forvaltningen av Horta verneområde.

De største utfordringene i forvaltningen av Horta verneområde ligger i å etablere gode rutiner for samarbeid mellom brukerne/grunneierne og forvaltningen lokalt og regionalt. Det vil være en utfordring, og et mål at denne forvaltningsplanen, og de retningslinjer for skjøtsel og restaurering av kulturlandskap, kulturminner og de opprinnelige bygningene som ligger i skjøtelsesplanen, vil bli brukt i en positiv dialog mellom brukerne/grunneierne og forvaltningen lokalt og regionalt. Det er utarbeidet mål, strategier og tiltak med hensyn til noen hovedpunkt som oppsyn, forskning, skjøtsel, informasjon, friluftsliv, turisme og næringsaktivitet. For å oppnå mange av de målsettinger som er utarbeidet er det nødvendig med tilgang til verneområdet. Det er i dag kun private kaianlegg der ingen kan legge til kai uten grunneiers tillatelse. Det er derfor et mål at det etableres ei felleskai ved ishuset på Burøya, der man kan legge til kai uavhengig av tillatelse fra grunneiere.

5.2 Mål, strategier og tiltak

For å sikre at verneverdiene blir tatt vare på, og at formålet med vernet blir fremmet i et langsiktig perspektiv, må forvaltningen legge et føre – var – prinsipp til grunn i forvaltningen av Horta verneområde. Det vil være nødvendig å prioritere mellom bruk og vern i mange tilfeller. Innenfor rammen av verneforskriften skal verneinteressene prioriteres når det er motstrid.

St.prp. nr. 65 (2002-2003) åpner for økt miljøtilpasset turistvirksomhet i verneområder. Tiltak innenfor Horta verneområde i forbindelse med turisme skal vurderes på samme måte enten tiltaket er av kommersiell eller ikke-kommersiell karakter. Det er tiltakets innvirkning i forhold til verneformålet som skal være avgjørende, ikke om tiltaket har næringsmessig betydning.

Overordnede retningslinjer for forvaltning

Sier vi at vi skal ta vare på naturverdiene for framtiden, mener vi egentlig for evigheten. «Evigheten» er på mange måter ubegripelig for oss, og uhåndterlig i planfaglig sammenheng. Mer forståelig og håndterlig er f.eks. 200 år. De siste 200 årene har utviklingen vært enorm, og de neste 200 er tilsvarende vanskelig å forutsi. Det er likevel overveiende sannsynlig at verdien av verneområder og urørt natur vil øke i framtiden. Det er derfor viktig at en i forvaltningen av verneområdene legger til grunn en del generelle retningslinjer, slik at disse naturverdiene blir forsøkt bevart mest mulig intakt for ettertiden.

Overordnet strategi for forvaltningen av Horta verneområde

Forvaltningsmyndigheten skal i sitt arbeid:

- Søke samarbeid med grunneiere, brukere, Leka kommune, lokalt og sentralt naturoppsyn, politi, interesseorganisasjoner og andre relevante myndigheter.
- Innenfor rammen av verneforskriften åpne for miljøtilpasset næringsliv.
- Legge vekt på informasjon og holdningsskapende arbeid.
- Forvalte Horta verneområde på best mulig tilgjengelig kunnskap, samt peke på eventuelle behov for ny kunnskap, så vel naturfaglig som kulturmessig kunnskap.
- Overvåke naturmiljøet i Horta verneområde for å følge utviklingen av verneverdiene over tid, samt jevnlig evaluere effekten av forvaltningen.
- Ta initiativ til skjøtelsesplaner og tiltak hvis/der det trengs av hensyn til verneformålet.
- Legge føre – var – prinsippet til grunn i all forvaltning av Horta verneområde.

5.2.1 Oppsyn

Hortas geografi og beliggenhet gjør det generelt ressurskrevende å gjennomføre et effektivt oppsyn. Samtidig gjør viktigheten av å bevare øygruppen intakt med et rikt fugleliv knyttet til kultur- og naturlandskapet det ekstra aktuelt med et effektivt oppsyn.

Oppsynsbegrepet deles inn i sivile og politimessige oppgaver. De sivile oppgavene har forvaltningsmyndigheten ansvaret for, mens politiet har ansvaret for de politimessige oppgavene. Oppsynet i Horta verneområde utføres av flere aktører med ulike oppgaver, roller, ansvar og myndighet. Disse er:

- **Politiet**, som har ansvaret for kriminalitetsbekjempelse og koordineringsansvaret for politimyndighetsutøvelse og politirettet arbeid. Politiets kriminalitetsbekjempelse består av bl.a. forebyggende arbeid, lovhåndhevelse/kontroll og etterforskning. Koordineringsansvaret gjelder ved utøvelse av politimyndighet og politirettet arbeid, samt redningstjeneste.
- **Kystvakta** har, som eneste aktør utenom politiet, politimyndighet hjemlet i egen lov (Kystvaktloven), og har følgelig begrenset politimyndighet innenfor åtte miljølover.
- **Statens naturoppsyn (SNO)** er opprette for å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. SNO ble opprettet med hjemmel i lov om statlig naturoppsyn. Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i, eller i medhold

av, seks forskjellige miljølover blir overholdt. SNO sine oppgaver knyttet til Horta verneområde er innenfor tilsyn, informasjon, veiledning og praktiske tiltak som skjøtsel, tilrettelegging og vedlikehold av skilt og merking.

Mål: Forebygge miljøkriminalitet og å nå ut med informasjon til grunneiere/brukerne og besøkende av verneområdet. Skape et tilfredstillende oppsyn som ser til at fredningsforskriftene og andre bestemmelser overholdes, og som bidrar til å gi oversikt over aktiviteten i verneområdet og at informasjon kommer ut til grunneiere, brukere og besøkende i Horta verneområde. Oppsynets oppgave vil også være å vedlikeholde oppsatte skilt og merker, samt praktisk skjøtsel av verneområdet.

Strategi: En generell styrkning av oppsynsvirksomheten. Etablere et godt samarbeid mellom oppsyn, grunneiere, kommune, brukere og forvaltningen. Etablere et bredt samarbeid med Kystvakta, politi, SNO, forvaltningsmyndigheten, kommune m.fl., særlig med tanke på å sikre at ferdsel og tiltak skjer i samsvar med verneforskriften, og i overensstemmelse med vernets formål.

Tiltak: Gjennomføre minst en samordnet oppsynstur i perioden juli/august hvor det blir gjennomført systematiske oppsyns-, inspeksjons-, informasjons- og registreringsoppgaver etter egen oppsynsinstruks. Utarbeide en avtale mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og SNO der arbeidsoppgaver og samhandling med andre aktuelle aktører (Kystvakt, politi, kommune m.fl.) og omfanget av dette utredes. Gjennomføre oppsyn under tidsrommet for ferdselsforbud/hekketiden.

Ansvarlig: Statens naturoppsyn, lokale politimyndigheter/ Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

5.2.2 Miljøovervåkning, forskning og undervisning

Mål: Hovedmålsettingen for miljøovervåkingen er å kunne påvise endringer over tid, og gi et faglig grunnlag for forvaltningsmessige tiltak som ivaretar natur og kulturverdiene i Horta. Horta har vært, og er fortsatt et viktig område i miljøovervåkingssammenheng, særlig knyttet til sjøfugl som nordlig sildemåke og storskarv. Regelmessige tellinger av hekkende nordlig sildemåke og storskarv har vært gjennomført siden 1988. Men også geologiske feltundersøkelser fra 1970-tallet og frem til i dag har vist at Horta er et av de beste stedene for å studere hvordan magmatiske bergartssmelter fra jordas mantel reagerer med, og assimilerer de bergarter de trenger gjennom på veg oppover i jordskorpa (Gustavson & Prestvik, 1979; Barnes m.fl., 2004). Det vil være en fremtidig målsetting at denne isolerte og særegne øygruppen vil forbli som et referanseområde for forskning og undervisning.

Strategi: Videreføre og styrke miljøovervåkingen av sjøfugl i området, samt fortsatt være åpne for geologiske undersøkelser såfremt de ikke strider mot verneformålet.

Tiltak: Årlige tellinger av hekkende sjøfugl, med spesiell vekt på nordlig sildemåke, storskarv og ærfugl. Utrede mulighetene til å inkludere andre arter i overvåkingen av hekkende sjøfugl. Videreføre de geologiske undersøkelsene i regi av NTNU. Fjerne busker, trær og kratt som ikke naturlig hører hjemme i Hortavær. Likeledes bør gjengroing, og spesielt nypekrattets spredning begrenses.

Ansvarlig: Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl: Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Lokalt feltpersonale. Geologiske undersøkelser: NTNU. Skjøtsel: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og SNO.

5.2.3 Skjøtsel og overvåkning av kulturlandskapet og kulturminner, deriblant bygninger.

Kulturminneloven definerer kulturminner som alle spor etter menneskelig aktivitet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.

Kulturlandskap er landskap som er påvirket av mennesker. Tradisjonelt har kulturlandskap vært knyttet til jordbrukslandskap, men alle former for menneskepåvirket landskap faller inn under definisjonen. Det er utarbeidet skjøtelsplan for kulturlandskapet (Nilsen & Moen, 2004). Skjøttelstiltak som f.eks. enkel slått og beiting av husdyr (sau) er tiltak som er anbefalt. Verneforskriften for fuglefredningsområdet er ikke til hinder for tradisjonell beiting med sau, men det kreves dispensasjon i naturreservatet. Det vil kunne gis dispensasjon, etter søknad, for oppføring av samletrø i forbindelse med beiting av sau. Tiltakshaver må også forholde seg til andre relevante regler og lover før beiting av husdyr kan iverksettes (jfr. bl.a. dyrevernloven og forskrift om velferd for småfe). Slått krever dispensasjon fra vernebestemmelsene for fuglefredningsområdet (Jfr. § 5, punkt 3). Forvaltnings-myndigheten vil i utgangspunktet være positive til tiltak som er forankret i skjøtelsplanen. E-hus er en del av kystens kulturlandskap. Restaurering/vedlikehold av eksisterende e-hus er ikke søknadspliktig (Jfr. § 4, punkt 10 i verneforskriften for fuglefredningsområdet). Imidlertid må det søkes om dispensasjon for oppføring av nye e-hus.

Av vernebestemmelsenes § 5, punkt 3 for fuglefredningsområdet framgår det at tiltak for å kartlegge, ivareta eller presentere kulturminner kan gis dispensasjon fra vernebestemmelsene. Det er viktig å understreke at vernebestemmelsene om kulturminner ikke endrer Riksantikvarens eller fylkeskommunenes ansvar for kulturminner i verneområdet. Ved skjøtsel og vedlikehold av kulturminner skal kulturavdelingen i fylkeskommunen trekkes aktivt inn, og i særlige tilfeller også Riksantikvaren. Det vil være kulturvernmyndighetene som i første rekke skal sette rammene for slik aktivitet. All skjøtsel og restaurering av kulturminner skal på forhånd være avklart med kulturminnemyndighetene. I områder som dette kan det være en riktig vernestrategi å la bygninger som ikke vedlikeholdes, få forfalle i fred. En bygning i forfall er å anse som et eget økosystem.

Mål: Bedre den kulturhistoriske kunnskapen om Horta og unngå forringelse av kulturminnene. Gjøre den kulturhistoriske kunnskapen tilgjengelig for allmennheten. Bevare kulturminnene, deriblant opprinnelige bygninger. Unngå gjengroing av kulturlandskapet på Horta.

Strategi: Utarbeide dokumentasjons- og registreringsrutiner for å systematisere registreringene av kulturlandskapet og kulturminner, deriblant bygningene på Horta. Utarbeide retningslinjer for vedlikehold og restaurering av bygninger.

Tiltak: Registreringene skal koordineres med annet oppsyn/oppdrag i regi av Statens naturoppsyn, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag eller Leka kommune. Sette i gang skjøttel forankret i skjøtelsplanen utarbeidet av Nilsen & Moen (2004). Utarbeide skjøtelsplan for kulturminnene, deriblant bygningene i samarbeid med Nord-Trøndelag Fylkeskommune.

Ansvarlig: Registrering og overvåkning av kulturminner: Statens naturoppsyn, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag Fylkeskommune. Utarbeide skjøtelsplan og

retningslinjer for vedlikehold og restaurering av kulturminner, deriblant bygninger: Nord-Trøndelag Fylkeskommune. Skjøtselsplan skal godkjennes av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Fig 4: Vannpost på Burøya (foto © Tor Egil Kaspersen).

Retningslinjer for forvaltningen i saker som angår kulturminner:

- Saker som angår kulturminner skal oversendes kulturvernmyndighetene for uttalelse. Tilrådningene skal hensynstas innenfor rammen av verneforskriften.
- Ved vedlikehold/restaurering/ombygging eller rekonstruksjon av bygninger og andre kulturminner med kulturhistorisk verdi, skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker. Torvtak kan utføres etter dagens bygningstekniske krav.
- Hvis det gis tillatelse til vedlikehold av stier o.l. eller til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep, som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Dette vil si at stein fra hustufter o.l. ikke skal brukes til nybygg, eventuelt vedlikehold av eksisterende anlegg.
- Forvaltningsmyndigheten skal ha en positiv holdning til tiltak som virker positivt i forhold til verneformålet om kulturminner.

5.2.4 Informasjon og merking

Mål: Sikre at riktig og god informasjon når frem til de ulike brukergruppene for å beskytte natur- og kulturverdier mot forringelse som en følge av manglende kunnskap. Sikre en god og

oversiktlig merking av grensene for naturreservatet og resten av verneområdet slik at grensene for ferdselsforbudet kommer tydelig frem.

Strategi: Distribudere informasjon om verneforskriftene for Horta verneområde, samt å formidle kunnskap om naturen og kulturminnene i Horta verneområde.

Tiltak: Utarbeide en informasjonsplakat om verneområdet, med informasjon om verneverdier og verneforskrifter. Plakaten settes opp på naturlige steder for utfart til Horta, samt på Burøya og Vågøya. På sikt utarbeide et felles hefte for verneområdene i Leka kommune med utdypning av tilsvarende informasjon. Denne distribueres til grunneiere, brukere og besøkende til verneområdet. Informasjonsmateriell skal utformes slik at det også skal kunne brukes til undervisning i grunnskolen. Merking ut over grensemerking i marka krever grunneiernes tillatelse.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, i samarbeid med Hortavær velforening og Statens naturoppsyn.

5.2.5 Fritidsboliger, fritidsfiske, jakt og fangst

Det finnes i dag bygninger på Burøya og Vågøya som blir vedlikeholdt og brukt som fritidsboliger. Horta verneområde er fredet etter naturvernloven med hovedformål å verne om fuglelivet i været. Kulturminneloven kommer dermed ikke til anvendelse når det gjelder kravene til vedlikehold, og eventuelt gjenreisning av bygninger. Imidlertid har kulturminnemyndigheten, ved Nord-Trøndelag fylkeskommune, vært behjelpelig i å trekke opp grensene for alminnelig vedlikehold, restaurering og rehabilitering. Vedlikehold og restaurering av bygninger på Horta er grunneiernes ansvar.

Fig 5: Restaurert låve på Burøya ©Tor Egil Kaspersen.

Byggeskikken på Hortavær skiller seg sannsynligvis lite fra byggeskikken i andre vær på Namdals- og Helgelandskysten. Generelt kan mange av de samme vedlikeholdsprinsippene som er utviklet for Sør-Gjæslingan også gjelde for Hortavær, men fordi verneformålet er et annet (Sør-Gjæslingan er vernet etter kulturminneloven, Horta etter naturvernloven), trenger forvaltningsmyndigheten ikke stille krav til autentisk vedlikehold av bygninger som har vært i kontinuerlig bruk, men overlate det til eier og lokale bygningsmyndigheter.

Mål: Ivareta grunneieres og bruksberettigedes rekreasjonsbehov med hensyn til fritidsfiske, jakt og fangst innenfor vernets rammer. Jakt og fangst skal foregå innenfor gjeldende lovverk (jfr punkt 5.3.3 og 5.4.3 om praktiseringen av vernebestemmelsene i naturreservatet og fuglefredningsområdet og til en presisering av § 4, punkt 12 i verneforskriften for fuglefredningsområdet under punkt 5.4.2 i denne forvaltningsplanen).

Strategi: Bruk og vedlikehold av eksisterende fritidsboliger innenfor verneområdet videreføres etter samme praksis som i dag, men skal samkjøres med en skjøtelsesplan som skal være innenfor rammene til verneforskriften.

Tiltak: Utarbeide en skjøtelsesplan for bruk og vedlikehold av eksisterende bygninger med hager. Utføre oppsyn slik at jakt og fangst foregår etter gjeldende lovverk.

Ansvarlig: Utarbeide skjøtelsesplan: Grunneierne, Hortavær velforening, Leka kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten som er Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Utføre oppsyn: Statens naturoppsyn i samarbeid med Kystvakta.

Retningslinjer for jakt, fangst og fiske i Horta verneområde:

- Utsetting av dyr på land og i vann er forbudt.
- Jakt og fangst er forbudt i naturreservatet.
- Jakt og fangst på artene kråke, ravn og grågås er tillatt i samsvar med viltloven i fuglefredningsområdet, dog ikke i perioden fra og med 15. april og 10. august.
- Fiske i samsvar med gjeldende lovverk i hele verneområdet.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- Jakt, fangst og felling av vilt og sjøpattedyr i naturreservatet.
- Utsetting og gjenfangst av stedeagne, marine arter i hele verneområdet.
- Jakt, fangst og felling av fugl i fuglefredningsområdet.

5.2.6 Turisme og ferdsel

Organisert turisme bør skje i samarbeid med Hortavær velforening, og guidede turer bør i hovedsak foregå etter merkede stier og veier. Allemannsretten gjelder også på Hortavær, men grunneierens rett til å regulere bruken og tilgangen til innmark er ikke satt til side. Nødvendige dispensasjoner i forhold til verneforskriften skal innhentes hos forvaltningsmyndigheten før aktivitetene starter. Forvaltningsmyndigheten kan regulere aktivitetene hvis verneverdiene og verneformålet forringes.

Mål: Turisme og reiseliv bør i størst mulig grad skje i organiserte former med guide. At turisme og ferdsel skal skje innenfor rammene til verneforskriften og i overensstemmelse med vernets formål.

Strategi: Kanalisere turisme og ferdsel til områder der ferdsel kan skje uten å belaste verneverdiene.

Tiltak: Lære opp reiselivsbedrifter slik at bruk/ferdsel skjer i samsvar med verneverdiene, verneforskriften og gjeldende forvaltningsplan. Lage merkede stier for å kanalisere ferdselen.

Ansvarlig: Horta som turistmål: Grunneierne, Hortavær velforening, Leka kommune og reiselivsbedrifter. Merking av stier: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samarbeid med grunneierne, Hortavær velforening og Statens naturoppsyn.

Retningslinjer for reiseliv i verneområdet:

- Forvaltningsmyndigheten skal være positive til en eventuell økt satsning på turistvirksomhet innenfor rammen av verneformålene og verneforskriftene for Horta verneområde.
- All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
- Aktiviteten skal bære preg av tradisjonelt og enkelt friluftsliv, med liten grad av teknisk tilrettelegging.
- Økt reiselivsaktivitet skal ikke medføre motorferdsel på land i verneområdet.
- All forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal tas med ut av verneområdet.
- Reiselivsaktører som ønsker å drive organisert ferdsel skal søke forvaltningsmyndighetene om særskilt tillatelse. Tillatelsen skal angi vilkår knyttet til ivaretagelse av verneformålet.
- Forvaltningsmyndighetene kan stille krav til kompetansen til de som ønsker å drive organisert ferdsel i verneområdet.
- Reiselivsaktører som bryter vernebestemmelsene skal miste tillatelsen til å drive organisert ferdsel i verneområdet og må eventuelt søke på nytt grunnlag neste sesong.
- Alle tiltak krever grunneiernes godkjenning.

5.2.7 Næringsaktivitet innenfor og i nær tilknytning til verneområdet

Mål: All næringsaktivitet innenfor verneområdet må skje i samsvar med vernets forskrift, skjøtselsplan, forvaltningsplan og sikre at vernets formål blir ivarettatt.

Strategi: Informere tiltakshaverne om eventuelle negative følger for natur- og kulturverdiene en økning av næringsaktivitetene vil medføre. Vektlegge at eventuell næring som blir etablert har klar miljøprofil og basis i tradisjon og kultur.

Tiltak: Å være restriktive i forhold til å innvilge tillatelser til næringsaktivitet innenfor og i nær tilknytning til verneområdet.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

5.3 Praktisering av fredningsforskrift for Horta naturreservat

Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene for Horta naturreservat sendes til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Hvis tiltaket berører annet lovverk, skal tiltakshaver klarere dette med Leka kommune som er rettmessig myndighet i saker som angår blant annet plan- og bygningsloven. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Leka kommune skal oversende kopier av vedtak som direkte berører Horta verneområde til Hortavær velforening. I saker som angår kulturlandskap og kulturminner, skal saken oversendes Nord-Trøndelag fylkeskommune for en faglig vurdering. Vurderingene fra fylkeskommunen er ikke juridisk bindende, men de skal vektlegges når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak. I forhold til tiltak i og over sjø, herunder utdyping og utfylling i sjø, bruer, moloer, kaier, flytebrygger, oppdrettsanlegg/havbruk, ledninger over sjø, ledninger/rør i sjø, navigasjonsskilt m.m. skal slike tiltak klareres med Havne- og farvannsloven, forvaltet av Kystverket, før tiltaket kan igangsettes.

Generelle retningslinjer for saksbehandling

- Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.
- Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften, før den eventuelt vurderes etter annet lovverk av bl.a. Leka kommune (plan- og bygningsloven) og Kystverket (havne- og farvannsloven). Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres etter annet lovverk.
- Det er viktig at en i all saksbehandling gjør en samlet vurdering i forhold til tiltakets virkning på alle typer verneverdier og forholdet til øvrige bruksinteresser. Tiltaket skal ikke ha negative virkning på vernets formål.
- Søknader om motorferdsel i utmark sendes på eget skjema. For byggesaker brukes standard søknadsskjema for byggesaker. Husk å angi at det dreier seg om en dispensasjonssak etter annet lovverk enn plan- og bygningsloven.
- Ved brudd på vilkår i tillatelse skal forvaltningsmyndigheten vurdere om saken skal behandles på ny med tanke på å omgjøre vedtaket. Ved grove brudd skal vedtaket gjøres om slik at tillatelsen inndras og forholdet vurdert anmeldt til politiet. Slike brudd på vilkår vil bli tillagt vekt ved eventuelle nye søknader.
- Følgende instanser skal ha kopi av alle vedtak: Leka kommune, Hortavær velforening og Direktoratet for naturforvaltning (DN). Politi og naturoppsynet skal ha kopi av vedtak som de trenger i sin virksomhet, og fylkeskommunen skal ha kopi av vedtak som berører kulturlandskap og kulturminner.
- DN er klageinstans for enkeltvedtak etter verneforskriften. Klage på enkeltvedtak sendes Fylkesmannen i Nord-Trøndelag som har fattet vedtaket. Denne vurderer om klagen kan tas til følge, hvis ikke oversendes den DN for endelig vedtak.

Valget av naturreservat som verneform for denne delen av verneområdet gir klare føringer for en hovedstrategi for forvaltningen av denne delen av Horta verneområde. Dette gjenspeiler seg i et strengt vern av natur- og kulturverdiene mot forstyrrelser, tiltak og inngrep som påvirker verdiene i negativ retning. Dette innebærer at tilrettelegging for økt ferdsel, og iverksetting av tiltak som kan endre naturmiljøet innenfor naturreservatet, ikke er en strategi for forvaltningen av Horta naturreservat (jf punkt 5.3.1 og forskriftens § 3).

5.3.1 § 3 Vernebestemmelsene

Hovedbestemmelsen under § 3, punkt 1 og 2 er at all vegetasjon på land og i vann (herunder tang og tare) og dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, i utgangspunktet er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Dette betyr at enhver form for tradisjonell jakt og fangst er forbudt i naturreservatet. Dette har sin bakgrunn i formålsparagrafen, der områdets store naturfaglige verdi som hekke- og næringsområde for sjøfugl blir spesielt vektlagt. Et overordnet mål er å ta vare på arter som er naturlig forekommende i området, samt å unngå menneskelig introduksjon av fremmede plante- og dyrearter.

Hovedbestemmelsen under § 3, punkt 3, er at alle tiltak som kan endre naturmiljøet, og gi varige og irreversible spor, eller er av permanent karakter skal unngås. Bestemmelsen er i utgangspunktet ment å skulle omfatte *alle typer tekniske inngrep* uansett størrelse og omfang. Det er derfor i verneforskriften nevnt *eksempler* på tiltak som ikke er tillatt ut fra hva som er realistisk at det kan oppstå ønsker eller planer for. Oppstillingen er *ikke uttømmende*. Dette betyr at bestemmelsen om forbud mot alle typer tekniske inngrep også omfatter typer inngrep som ikke er konkret nevnt i denne oppstillingen, og som i utgangspunktet er i strid med formålet med vernet.

Vernebestemmelsens § 3, punkt 6 om motorisert ferdsel gir ikke rom for tolkninger. Oppstillingen av fritidsaktiviteter er ikke uttømmende. Andre fritidsaktiviteter som ikke er nevnt og som påvirker naturmiljøet og kulturminnene i negativ retning vil også være forbudt i naturreservatet.

5.3.2 § 4 Generelle unntak

I verneforskriften § 4 for Horta naturreservat finner man en del generelle unntak fra § 3 i vernebestemmelsene:

1. Gjennomføring av militær, operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, oljevern-, rednings- og oppsynsøyemed, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.
2. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette.

Bestemmelsene i § 3 nr. 1-3 er ikke til hinder for:

3. Midlertidig oppankring/fortøyning.
4. Fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
5. Skjellsanking, men ikke skjellskraping, i samsvar med gjeldende lovverk.
6. Tradisjonell skjæring av tang i perioden fra og med 1. august til og med 14. april.
7. Sanking av bær og matsopp.
8. Samling av rak.

Bestemmelsene i § 3 nr. 4 er ikke til hinder for:

9. Ferdsel ved bruk av landfester i forbindelse med yrkesfiske.
10. Grunneiers ferdsel.

Bestemmelsene i § 3 nr. 5 er ikke til hinder for:

11. Ferdsel med båt i forbindelse med yrkesfiske.
12. Grunneiers ferdsel til egen eiendom.
13. Ferdsel langs merket lei.

Verneforskriften for Horta naturreservat har spesifiserte generelle unntaksbestemmelser som angir hvilke bestemte aktiviteter som er tillatt. Disse bestemmelsene er tatt inn for å klargjøre og nyansere generelle forbudsbestemmelser. Det kan i enkelte tilfeller oppstå tvil om hvor mye som kan innfortolkes under de spesifiserte unntaksbestemmelsene. Det at enkelte tiltak ligger under generelle unntak innebærer ikke at man kan trekke en slutning om hva som er tillatt ut over det konkrete unntaket. De generelle unntaksbestemmelsene sier blant annet at bestemmelsene i § 3 nr. 4 ikke er til hinder for grunneiers ferdsel. Men dette gir ikke automatisk rett til motorisert ferdsel på land. Likeledes åpnes det for å sanke bær, matsopp og rak. Men dette gir ingen automatisk åpning til å bruke motorisert kjøretøy til transport. Det kreves særskilt tillatelse til motorferdsel innenfor naturreservatet.

Naturvernloven § 22 har generelle unntak for ferdsel som skjer i politi-, oppsyn-, brannvern-, ambulanse- eller sikringsøyemed. Disse er sammen med gjennomføring av militær, operativ virksomhet og oljevernvirksomhet tatt med under generelle unntaksbestemmelser i verneforskriften for Horta naturreservat. Bestemmelsen innebærer ikke unntak for øvelser og øvingskjøring til de forannevnte formål.

5.3.3 § 5 Eventuelle unntak etter søknad

For at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra verneforskriften krever Forvaltningslovens § 40 at forskriften "gir adgang til" å innvilge dispensasjon. En dispensasjon for et tiltak forutsetter med andre ord at det er hjemmel i verneforskriften til å gi dispensasjon. Verneforskriften for Horta naturreservat har slike spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i § 5 der det heter: *Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:*

Dette er ikke ensbetydende med at forvaltningsmyndigheten **skal** gi dispensasjon. Formuleringen betyr at forvaltningsmyndigheten **kan** vurdere om det er grunnlag for å innvilge dispensasjon i henhold til søknad. I Horta naturreservat vil det være strenge restriksjoner for å innvilge dispensasjoner som påvirker naturverdiene for området i negativ retning. Adgangen til å gi dispensasjon skal vurderes i lys av formålsparagrafen i verneforskriftens § 2 og det strenge vernet et naturreservat gir for området.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- 1. Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket.** For å innvilge dispensasjon vil det bli satt som vilkår at tiltaket ikke påvirker naturmiljøet vesentlig i negativ retning. Forvaltningsmyndigheten kan pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. For å gi dispensasjon til flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg skal det være godtgjort et behov for tiltaket, samt at Kystverket må dokumentere at tiltaket ikke kan gjennomføres utenfor naturreservatets grenser. Tiltakshaver må godtgjøre *særskilte behov* for oppføring av nye anlegg i naturreservatet før en dispensasjon vil bli innvilget. Ved alle dispensasjoner vil det bli stilt krav om grunneiers godkjenning av tiltaket. Det vil ikke bli gitt dispensasjon til oppføring av nye hytter eller annen bebyggelse innenfor naturreservatet ut over Kystverkets anlegg.

Plan- og bygningsloven gjelder for hele landet, også for områder vernet etter naturvernloven. Selv om det er verneforskriften for Horta verneområde, hjemlet i naturvernloven, som er bestemmende i dispensasjonssaker, er det en forutsetning at tiltaket ikke kommer i strid med plan- og bygningsloven. På Horta er det Leka kommune

som er plan- og bygningsmyndighet. Med andre ord vil en dispensasjon som er gitt i henhold til verneforskriften ikke gi fritak for ordinær behandling etter plan- og bygningsloven. Tiltaket må derfor avklares i forhold til denne loven med Leka kommune.

2. **Jakt, fangst og felling av vilt og sjøpattedyr.** Det vil ikke bli gitt tillatelse til jakt, fangst eller felling av fugl eller eggsanking i naturreservatet. Det vil gis dispensasjon etter § 5 i verneforskriften på felling av landrovdyr (villmink, mår, grevling, rødrev o.l.) og annet ikke naturlig tilhørende vilt hvis disse ved egen, eller menneskelig hjelp, har forvillet seg til øygruppen. Dette gjelder ikke oter. Jakt, fangst og felling av sjøpattedyr er i utgangspunktet forbudt. Men dispensasjon kan gis i henhold til en bestandsregulerende skjøtelsesplan godkjent av forvaltningsmyndigheten. Det vil ikke bli gitt dispensasjon etter egen søknad for felling av fugl som gjør skade eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon jfr. punkt 5.4.3 om jakt, fangst og felling av fugl i fuglefredningsområdet og forskrift 1997-09-01 nr 1000: *Forskrift om felling av viltarter som gjør skade eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon*. Hunder og katter skal ikke slippes løs i naturreservatet.
3. **Tradisjonelt beite, samt bruk av gjeterhund.** Dispensasjon kan gis i henhold til skjøtelsesplan godkjent av forvaltningsmyndigheten. Dispensasjon for bruk av gjeterhund vil ikke bli gitt i tidsrommet fra og med 1. mai til og med 1. august.
4. **Utsetting og gjenfangst av stedegne, marine arter.** Dispensasjon kan gis i henhold til skjøtelsesplan godkjent av forvaltningsmyndigheten.

5.3.4 § 6 Generelle dispensasjonsregler

I verneforskriftens § 6 finner man generelle dispensasjonsregler hjemlet i naturvernlovens § 23. Dette gjelder unntak fra forskriften når formålet med fredning krever det, for vitenskaplige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i andre særlige tilfeller.

- **Dispensasjon for vitenskaplige undersøkelser** kan gis når det er nødvendig for forskningen. Dette kan være nødvendig i forbindelse med for eksempel gjennomføringen av nasjonalt overvåkningsprogram for sjøfugl eller lignende. Forsknings- eller overvåkningsprogrammet skal alltid vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller ulemper forskningen medfører i naturreservatet. Det kan gis dispensasjon etter § 6 for midlertidige installasjoner for vitenskaplige eller andre spesielle formål etter egen søknad. Det vil bli satt som vilkår at installasjonene ikke gir noen permanente negative effekter på naturmiljøet, og tidsfrist for fjerning av installasjonene vil bli gitt. I forbindelse med geologisk forskning/kartlegging kan det gis dispensasjon for uttak av mindre prøver av bergarter, mineraler eller løsmasser. Forvaltningsmyndigheten vil pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. Det skal alltid vurderes om undersøkelsene er forenlig med formålet for naturreservatet. Alternative områder utenfor verneområde skal vurderes.
- **Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning** gjelder for tiltak som ikke ble vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon hjemlet i dette punktet under § 6 skal kun gis under helt særskilte forhold av nasjonal betydning. Det vil normalt ikke være tilstrekkelig grunnlag for å innvilge dispensasjon med bakgrunn i denne bestemmelsen i saker som kun har stor lokal eller regional betydning. Med bakgrunn i dette er det lite aktuelt at det gis dispensasjon fra

verneforskriften med bakgrunn i denne dispensasjonsadgangen for Horta naturreservat.

- **Dispensasjon når formålet med fredning krever det** vil være en bestemmelse som vil bli svært lite brukt. Som oftest vil tiltak som blir igangsatt med formålet at fredningen krever det, være forankret i verneforskriftens § 4 angående generelle unntak, og vanligvis vil forvaltningsmyndigheten selv være ansvarlig for tiltaket.
- **Dispensasjon i spesielle tilfeller når det ikke er i strid med fredningen** gjelder hovedsakelig bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrrelser av forbigående karakter, og som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene. Tiltak som gis dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i dette må være av en slik karakter at de ikke forringer naturverdiene og/eller kulturminnene eller gir en fremtidig negativ utvikling av disse, samt ikke strider mot formålet med vernet. Tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdiene i Horta naturreservat, som for eksempel oppføring av nye bygninger for privat formål, vil ikke kunne gis dispensasjon etter denne bestemmelsen.

5.4 Praktisering av fredningsforskrift for Horta fuglefredningsområdet

Opprettelsen av Horta fuglefredningsområde er hjemlet i lov om naturvern §14 2. ledd og § 9. § 14 2. ledd sier at pattedyr og fugler kan fredes i et område som har særlig betydning som tilholdssted. Dette artsvernet brukes bare unntaksvis alene uten, som i tilfelle med Horta fuglefredningsområde, § 9 om biotopvernområde. § 9 i naturvernloven sier at:

I område som har vesentlig betydning for planter eller dyr som blir fredet i medhold av § 13 eller § 14, kan utbygging, anlegg, forurensning og andre inngrep forbys for å bevare deres livsmiljø.

Verneformen fuglefredningsområde er ikke så streng som om det hadde vært naturreservat. Dette innebærer at formålsparagrafen i verneforskriften om å ivareta fuglelivet og dets leveområder på en slik måte at områdets verdi for fuglelivet ikke forringes, skal være basis i forvaltningen av området.

Vernebestemmelsens § 3, punkt 5 om motorisert ferdsel gir ikke rom for tolkninger. Oppstillingen av fritidsaktiviteter er ikke uttømmende. Andre fritidsaktiviteter som ikke er nevnt, og som påvirker naturmiljøet og kulturminnene i negativ retning, vil også være forbudt i fuglefredningsområdet.

5.4.1 § 3 Vernebestemmelsene

Hovedbestemmelsen under § 3, punkt 1 og 2 er at vegetasjon på land og i vann (herunder tang og tare) og som er viktige for fuglenes livsmiljø, samt fuglelivet, herunder reirplasser og egg, i utgangspunktet er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Dette gjelder ikke jakt og fangst på artene kråke, ravn og grågås i samsvar med gjeldende lovverk, unntatt perioden 15. april til og med 10. august. Dette har sin bakgrunn i formålsparagrafen, der områdets store naturfaglige verdi som et variert hekke- og næringsområde for sjøfugl, blir spesielt vektlagt. Et overordnet mål er å ta vare på et særegent og verdifullt kystlandskap og skjærgårdsområde, der naturforholdene sammen med det menneskeskapte miljøet har påvirket fuglelivet og dets

leveområder. Et annet hovedmål er å sikre leveområdene til naturlig forekommende arter i området, samt å unngå menneskelig introduksjon av fremmede plante- og dyrearter.

Hovedbestemmelsen under § 3, punkt 3, er at tiltak som kan endre de natur- og/eller kulturgitte produksjonsforholdene eller forringe fuglenes livsmiljø av kortvarig eller permanent karakter skal unngås. Bestemmelsen er i utgangspunktet ment å skulle omfatte *alle typer tekniske inngrep* uansett størrelse og omfang. Det er derfor i verneforskriften nevnt *eksempler* på tiltak som ikke er tillatt ut fra hva som er realistisk at det kan oppstå ønsker eller planer for. Oppstillingen er *ikke uttømmende*. Dette betyr at bestemmelsen om forbud mot alle typer tekniske inngrep, også omfatter typer inngrep som ikke er konkret nevnt i denne oppstillingen og som i utgangspunktet er i strid med formålet med vernet.

5.4.2 § 4 Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær, operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, oljevern-, rednings- og oppsynsøyemed, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.
2. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette.

Bestemmelsene i § 3 nr. 1-4 er ikke til hinder for:

3. Vanlig oppankring og fortøyning av båt, samt opplag av båt på tradisjonell plass for rettighetshaver.
4. Fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
5. Skjellsanking, men ikke skjellskraping, i samsvar med gjeldende lovverk.
6. Tradisjonell skjæring av tang i perioden fra og med 1. august til og med 14. april.
7. Tradisjonell beiting med sau.
8. Sanking av bær og matsopp.
9. Samling av rak.
10. Vedlikehold av eksisterende bygninger /anlegg og stell av tradisjonelle hager.
11. Rettighetshavers rett til å ta bort dun, samt egg av gråmåke, svartbak og fiskemåke i samsvar med gjeldende lovverk.
12. Jakt og fangst på artene kråke, ravn og grågås i samsvar med gjeldende lovverk, dog ikke i perioden fra og med 15. april til og med 10. august.

Verneforskriften for Horta fuglefredningsområde har spesifiserte generelle unntaksbestemmelser som angir hvilke bestemte aktiviteter som er unntatt vernebestemmelsene. Disse bestemmelsene er tatt inn for å klargjøre, og nyansere generelle forbudsbestemmelser. Det kan i enkelte tilfeller oppstå tvil om hvor mye som kan innfortolkes under de spesifiserte unntaksbestemmelsene. Det at enkelte tiltak ligger under generelle unntak, innebærer ikke at man kan trekke en slutning om hva som er tillatt ut over det konkrete unntaket. De generelle unntaksbestemmelsene sier blant annet at bestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for tradisjonell beiting med sau, sanke bær, matsopp og rak. Men dette gir ingen automatisk åpning til bruk av motorisert kjøretøy på land for transport og lignende, eller bruk av hund i forbindelse med beite av sau. Det kreves særskilt tillatelse til motorferdsel på land innenfor fuglefredningsområdet. Likeledes åpnes det for jakt på artene kråke, ravn og grågås i samsvar med gjeldende lovverk, dog ikke i perioden f.o.m. 15. april t.o.m. 10. august. Dette gir ingen generell åpning for jakt, fangst og felling av andre fuglearter, selv om de etter viltloven er jaktbare.

Rettighetshavers rett til å ta bort dun, samt egg av gråmåke, svartbak og fiskemåke i samsvar med gjeldende lovverk er hjemlet i § 4, punkt 11. Dette gjelder kun i fuglefredningsområde, og ikke i naturreservatet. Sanking av egg fra gråmåke, svartbak og fiskemåke kan gjøres **frem til og med 20. mai**. Nordlig sildemåke, som er en truet art i Norge, hekker i blandede kolonier med de andre måkeartene. Det er viktig at de som sanker egg fra måker overholder sanketidsbestemmelsen slik at faren for feilplukking av egg fra nordlig sildemåke minimaliseres. Dette fordi sildemåke går til hekking senere enn de andre måkeartene.

I dag foregår det ikke beiting av sau i Hortavær, men Nilsen & Moen (2004) foreslår beite som et av skjøtselstiltakene på Burøya og Vågøya. I følge Hortavær velforening vurderer enkelte grunneiere sauehold i været, noe verneforskriften ikke er til hinder for. Verneforskriften for fuglefredningsområdet er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende anlegg, og stell av tradisjonelle hager. Dette gjelder også eksisterende veier og gamle åpne grøfter. Det vil ikke være tillatt med etablering av nye grøfter. Restaurering/vedlikehold av e-hus kommer også inn under dette punktet.

Naturvernloven § 22 har generelle unntak for ferdsel som skjer i politi-, oppsyn-, brannvern-, ambulanse- eller sikringsøyemed. Disse er sammen med gjennomføring av militær, operativ virksomhet og oljevernaktivitet tatt med under generelle unntaksbestemmelser i verneforskriften for Horta fuglefredningsområde. Bestemmelsen innebærer ikke et generelt unntak for øvelser og øvingskjøring til de forannevnte formål.

5.4.3 § 5 Eventuelle unntak etter søknad

For at forvaltningsmyndigheten kan dispensere fra verneforskriften, krever Forvaltningslovens § 40 at forskriften "gir adgang til" å dispensasjon. En dispensasjon for et tiltak forutsetter med andre ord at det er hjemmel i verneforskriften til å gi dispensasjon. Verneforskriften for Horta fuglefredningsområde har slike spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i § 5 der det heter: *Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:*

Dette er ikke ensbetydende med at forvaltningsmyndigheten **skal** gi dispensasjon. Formuleringen betyr at forvaltningsmyndigheten **kan** vurdere om det er grunnlag for å innvilge dispensasjon i henhold til søknad. Dispensasjon hjemlet i § 5, punkt 1 og 2 vil ikke bli innvilget uten grunneiers samtykke. Søknader om dispensasjon etter verneforskriftens § 5, punkt 2 og 3, vil bli forelagt Nord-Trøndelag Fylkeskommune, ved kulturavdelingen, for uttalelse.

I Horta fuglefredningsområde vil det være strenge restriksjoner for å innvilge dispensasjoner som påvirker fuglelivet og dets leveområder i negativ retning. Adgangen til å gi dispensasjon skal vurderes i lys av formålsparagrafen i verneforskriftens § 2.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket.

For å innvilge dispensasjon vil det bli satt som vilkår at tiltaket ikke påvirker naturmiljøet vesentlig i negativ retning. Forvaltningsmyndigheten kan pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. For å gi dispensasjon til flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg skal det være godtgjort et behov for tiltaket, samt at tiltaket ikke kan gjennomføres utenfor fuglefredningsområdet sine grenser fra Kystverkets side. Tiltakshaver må godtgjøre *særskilte behov* for oppføring av nye anlegg i

fuglefredningsområdet før en dispensasjon vil bli innvilget. Ved alle dispensasjoner vil det bli stilt krav om grunneiers godkjenning av tiltaket. Det vil ikke bli gitt dispensasjon til oppføring av nye hytter eller annen bebyggelse innenfor fuglefredningsområdet ut over Kystverkets anlegg.

2. Mindre ombygging og utvidelse av eksisterende bygning, oppsetting av mindre, utvendig antenneanlegg for radio-/TV-/telekommunikasjon i tilknytning til eksisterende bygning, samt gjenreisning av bygninger og anlegg der forfallet tilsier at tradisjonell restaurering ikke er mulig.

For å innvilge dispensasjon vil det bli satt som vilkår at tiltaket ikke påvirker verneverdiene i negativ retning. Forvaltningsmyndigheten kan pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. Tiltakshaver må godtgjøre *særskilte behov* for tiltaket før en dispensasjon kan bli innvilget. Dispensasjon for gjenreisning av bygninger eller anlegg der forfallet tilsier at tradisjonell restaurering ikke er mulig kan vurderes med grunnlag i en ekstern kulturfaglig vurdering og anbefaling. Tillatelse til å restaurere/rehabiliterer bygninger som f.eks. fjøs, sjøhus (brygger/naust), e-hus o.l. vil i utgangspunktet bli behandlet positivt, såfremt dette ikke øker den samlede bygningsmassen i verneområdet. Dette betyr at det ikke vil bli gitt tillatelse til å sette opp en bygning hvis det kun er restene/grunnmuren av en bygning der fra før. I de tilfeller hvor tiltakshaver ikke er grunneier, skal grunneiers tillatelse innhentes før dispensasjon kan gis. Grunneiere/rettighetshavere trenger ikke søke om å montere solcellepanel på egne bygninger som er i bruk.

Plan- og bygningsloven gjelder for hele landet, også for områder vernet etter naturvernloven. Selv om det er verneforskriften for Horta verneområde, hjemlet i naturvernloven, som er bestemmende i dispensasjonssaker, er det en forutsetning at tiltaket ikke kommer i strid med plan- og bygningsloven. På Horta er det Leka kommune som er plan- og bygningsmyndighet. Med andre ord vil en dispensasjon som er gitt i henhold til verneforskriften ikke gi fritak for ordinær behandling etter plan- og bygningsloven. Tiltaket må derfor avklares i forhold til denne loven med Leka kommune.

3. Tiltak for å kartlegge, ivareta og presentere naturverdier og kulturminner.

Tiltak for å ivareta kulturminner knyttet til Kystverkets anlegg og eksisterende bygninger kommer inn under § 4, punkt 2 og 10 om generelle unntak. Dette gjelder ikke hvis vedlikehold av eksisterende bygninger medfører ombygging og/eller utvidelse av de eksisterende bygningene (jfr § 5, punkt 2). Det vil bli gitt dispensasjon for tiltak for å kartlegge, ivareta og presentere naturverdier og kulturminner, såfremt tiltaket er innenfor verneforskriftens rammer. Oppføring av nye e-hus i tradisjonell stil kommer inn under dette punktet. Tiltakene må være forankret i forvaltningsplanens kapittel 5, punkt 5.2.3.

4. Oppsetting av skilt og merking/tilrettelegging av nye stier.

Det kan gis dispensasjon for oppsetting av skilt og merking/tilrettelegging av nye stier, såfremt tiltaket er innenfor verneforskriftens rammer. Det er en forutsetning at tiltaket ikke har negative følger for naturverdiene og kulturminner i fuglefredningsområdet. Tiltakene må være forankret i forvaltningsplanens kapittel 5, punkt 5.2.4.

5. Avgrenset næringsvirksomhet i tilknytning til tradisjonelt fiske på Burøya og Vågøya.

Det kan gis dispensasjon for avgrenset næringsvirksomhet, såfremt tiltaket er innenfor verneforskriftens rammer og ikke påvirker naturmiljøet i negativ retning. En dispensasjon

vil være avgrenset i tid, sted og størrelse og betinger at alternative områder utenfor fuglefredningsområdet er vurdert. Tiltakene må være forankret i forvaltningsplanens kapittel 5, punkt 5.2.7.

6. Utsetting og gjenfangst av stedegne, marine arter.

Dispensasjon kan gis i henhold til skjøtelsesplan godkjent av forvaltningsmyndigheten.

7. Sjøbasert oppdrettsvirksomhet ved Dreplan.

Arealene rundt Dreplan er i arealplanen for Leka kommune avsatt som planlagte oppdrettslokaliteter, men som ikke er tatt i bruk. Dispensasjon vil bli vurdert ved egen søknad.

8. Tidsavgrenset oppdrettsvirksomhet i akuttsituasjoner (f.eks. sykdom, algeoppblomstring o.l.).

Det kan i helt særskilte tilfeller gis dispensasjon for tidsavgrenset oppdrettsvirksomhet i akuttsituasjoner. Dette betinger at alternative områder utenfor fuglefredningsområdet er vurdert.

9. Jakt, fangst og felling av fugl.

Foruten det generelle unntaket i § 4, punkt 11 og 12 vil det ikke bli gitt noen generell tillatelse til jakt, fangst eller felling av fugl, eller eggsanking i fuglefredningsområdet. Det kan i særskilte tilfeller gis dispensasjon etter egen søknad for felling av fugl som gjør skade, eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon. Det vil være en streng praktisering av denne bestemmelsen og det skal kun gis dispensasjon i helt særskilte tilfeller og bare for de arter som er nevnt i forskrift 2002-02-11 nr 149: *Forskrift om jakt og fangsttid samt sanking av egg og dun*. Grunneiernes og rettighetshavernes sanking av egg fra gråmåke, svartbak og fiskemåke er regulert etter denne forskrift. En eventuell dispensasjon skal være begrenset i tid og sted.

Jakt på annet vilt og sjøpattedyr er tillatt etter gjeldende lovverk. Det er ønskelig å bevare øygruppen fri for landrovdyr (villmink, mår, grevling, rødrev o.l.), samt annet ikke naturlig tilhørende vilt. Det vil derfor bli gitt dispensasjon til felling hvis slike arter blir påvist i fuglefredningsområdet. Dette gjelder ikke oter. Hunder og katter skal ikke slippes løs i fuglefredningsområdet.

10. Tradisjonelt beite ut over § 4, samt bruk av gjeterhund.

Dispensasjon kan gis i henhold til skjøtelsesplan for kulturlandskap godkjent av forvaltningsmyndigheten. Dispensasjon for bruk av gjeterhund kan bli gitt hvis beiting av sau er i henhold til skjøtelsesplanen.

5.4.4 § 6 Generelle dispensasjonsregler

I verneforskriftens § 6 finner man generelle dispensasjonsregler hjemlet i naturvernlovens § 23. Dette gjelder unntak fra forskriften når formålet med fredning krever det, for vitenskaplige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i andre særlige tilfeller.

- **Dispensasjon for vitenskaplige undersøkelser**

Kan gis når det er nødvendig for forskningen. Dette kan være nødvendig i forbindelse med f.eks. gjennomføringen av nasjonalt overvåkningsprogram for sjøfugl eller lignende. Forsknings- eller overvåkningsprogrammet skal alltid vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller ulemper forskningen medfører i

fuglefredningsområdet. Det kan gis dispensasjon etter § 6 for midlertidige installasjoner for vitenskaplige eller andre spesielle formål etter egen søknad. Det vil bli satt som vilkår at installasjonene ikke gir noen permanente negative effekter på naturmiljøet, og tidsfrist for fjerning av installasjonene vil bli gitt. I forbindelse med geologisk forskning/kartlegging kan det gis dispensasjon for uttak av mindre prøver av bergarter, mineraler eller løsmasser. Forvaltningsmyndigheten kan pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. Det skal alltid vurderes om undersøkelsene er forenlig med formålet for fuglefredningsområdet. Alternative områder utenfor verneområde skal vurderes.

- **Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning**

Dette gjelder for tiltak som ikke ble vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon hjemlet i dette punktet under § 6 skal kun gis under helt særskilte forhold av nasjonal betydning. Det vil normalt ikke være tilstrekkelig grunnlag for å innvilge dispensasjon med bakgrunn i denne bestemmelsen i saker som kun har stor lokal eller regional betydning. Med bakgrunn i dette er det lite aktuelt at det gis dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i denne dispensasjonsadgangen for Horta fuglefredningsområde.

- **Dispensasjon når formålet med fredning krever det**

Dette vil være en bestemmelse som vil bli svært lite brukt. Som oftest vil tiltak som blir igangsatt med formålet at fredningen krever det, være forankret i § 4 om generelle unntak i verneforskriften, og forvaltningsmyndigheten vil vanligvis selv være ansvarlig for tiltaket.

- **Dispensasjon i spesielle tilfeller når det ikke er i strid med fredningen**

Dette gjelder hovedsakelig bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrrelser av forbigående karakter, og som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene. Tiltak som gis dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i dette, må være av en slik karakter at de ikke forringer naturverdiene og/eller kulturminnene, eller gir en fremtidig negativ utvikling av disse, samt ikke strider mot formålet med vernet. Tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdiene i Horta fuglefredningsområde, som for eksempel oppføring av nye bygninger til privat formål, vil ikke kunne gis dispensasjon etter denne bestemmelsen.

5.5 Økonomi

På Horta vil det naturligvis bli forholdsvis store utgifter knyttet til logistikk i forbindelse med oppsyn, skjøtsel og andre forvaltningstiltak. For å holde utgiftene så lave som mulig vil aktiviteten i verneområdet fra forvaltningens side koordineres med aktivitet og oppgaver knyttet opp mot annen aktivitet på øysamfunnet. Det vil si at forvaltningsmyndigheten, ved Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, i enkelte tilfeller kan kjøpe tjenester av andre som driver relevant arbeid i verneområdet. Det være seg oppsynspersonell, forskere i felt m.fl.

5.5.1 Oppsyn

De enkelte ansvarlige oppsynsetater finansierer i utgangspunktet sine egne utgifter. I enkelte tilfeller vil forvaltningsmyndigheten, ved Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, være økonomisk ansvarlig. Dette vil være i tilfeller der fylkesmannen pålegger oppsynet ekstraordinære oppgaver ut over oppsyn etter godkjent plan, og er normalt knyttet til oppdrag gitt til SNO.

5.5.2 Skjøtsel/vedlikehold av bygninger, kulturminner og kulturlandskap i henhold til forvaltningsplanen

Retningslinjer for vedlikehold og restaurering av bygninger og kulturminner utarbeides av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag utarbeides skjøtelsesplan for kulturlandskapet.

5.5.3 Miljøovervåkning

Forsknings- og miljøovervåkningsprosjekt skal finansieres av oppdragsgiver.

5.5.4 Informasjon/generell saksbehandling

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er økonomisk ansvarlig for utgivelse av informasjon, og generell saksbehandling for saker knyttet til verneforskriften for Horta verneområder. For saker som blir behandlet etter andre lover enn naturvernloven og verneforskriften, er det myndigheten for hver enkelt særlov som er ansvarlig (bl.a. Leka kommune for plan- og bygningsloven, Kystverket for havne og farvannsloven).

Fig 6: Rundt Emåriskjær er en av innseilingsleiene til Burøya © Tor Egil Kaspersen.

6 Aktiviteter i tilgrensende havområder

6.1 Skipstrafikk

Hovedleia fra Rørvik til Brønnøysund går gjennom Nærøysundet, videre nordover Svinstien og gjennom Dolmsundet, videre nordover gjennom Lekafjorden, øst om Melstein og Helgelandsflesa, nordover Melsteinfjorden og Torgfjorden og videre inn til Brønnøysund. Denne skipstrafikken kommer derfor i liten eller ingen kontakt med områdene rundt Horta (Statens kartverk Sjøkartverket, 2001). Når det gjelder større skip som for eksempel tankskip så går de i havet vest for både Horta og Sklinna (se figur 5 under kapittel 6.2.1).

Det finnes tre forskjellige innseilingsleier fra Hortafjorden:

- **Burøya båke over Emåriskjær lykt** leder inn mellom Tannaren og Småfornøya.
- **Skarvflesråsa** fører inn mellom Tannarflu jernstang, og Skarvflesa, svart varde med hvit, skrå stripe, og videre inn til ankerplassene ved Langdraget og Burøya.
- **Leiskitråsleia.** Med Søla midt i Burøysundet går man klar vest om Breidgrunnen jernstang, og 3 meter grunnen, Rostaren YBY stake, og Abrahamskjær lykt.

I Horta fjorden setter strømmen nordøstover ved høyvann og sørvestover ved lavvann. Horta er delt inn i to deler, Innerværet og Ytterværet. Sistnevnte ligger lengst nordvest i øygruppen. Farvannet vest og nord av øygruppen er svært urent, og kan bare benyttes av kjentfolk med småbåter. Den beste ankerplassen er i Langdragsundet, dybde 9 m, grov sand- og skjellbunn. Det kan også ankres øst av Burøya, dybde 14 m, sand- og skjellbunn og på flaket nordøst av Nordkleppan, dybde 15 m, sandbunn. Fortøyningsbolter finnes flere steder. Her er også et par småkaier i privat eie som kun kan brukes etter tillatelse fra grunneier (Statens kartverk Sjøkartverket, 2001).

6.2 Olje og gass

De nærmeste produksjonsfeltene for olje- eller gassvirksomhet i forhold til Horta er Draugen, Heidrun, Mikkell, Norne, Njord og Åsgard, ligger ca 160-200 km ifra Horta. Kristinfeltet, som omfatter funnene Lavrans, Erlend, Morvin og Ragnfrid, ligger ca 20 km sydvest for Åsgard har en planlagt produksjonsstart i oktober 2005. Andre fremtidige utbyggingsfelt (hvor beslutning om utbygging ventes innen fire år) i samme område er Tyrihans (består av Tyrihans Nord og Sør og ligger ca 35 km sørøst for Kristin), Skarv som ligger ca 200 km utenfor Helgelandskysten og Svale som ligger ca 3,5 km nordøst for Nornefeltet (se vedlagte kart over oljevirksomhet i Norskehavet).

6.2.1 Oljeutslippberedskap

Rundt Hortavær er det mange grunner og skjær, hvilket i stor grad umuliggjør fartøyoperasjoner med lenser. Går man 2-3 km rett sør eller rett vest for øygruppen, er det imidlertid større åpne partier hvor fartøyoperasjoner vil være mulig. Nært ved øyene vil det ikke være mulig med fartøyoperasjoner. Utenfor Hortavær kan det også være hensiktsmessig å operere med lettere utstyr som gir større manøvreringsfleksibilitet. Hentet fra regionalt planverk for akutt forurensning: <http://planverk.nofo.no/omrbeskr.htm#Sklinna/Hortavær>

I beredskapsplan for vern mot akutt forurensning for Namdal regionen skal det sikres at det blir gjennomført tiltak mot akutt forurensning som for eksempel oljeutslipp, samt gi en anvisning til uttrykningsinstansen. Planen inneholder varslingsrutiner, og viser ansvarsfordeling og prioriteringsområder (se figur 4) samt hvordan aksjoner skal organiseres og gjennomføres. For sjøberedskap, som er mest aktuelt for Horta, er det foreslått at hoveddepot for sjøaksjoner, kompetanse og innsatsstyrker /skadestedsledelse blir lokalisert til Rørvik. I tilknytning til depotet etableres også lokaliteter i Rørvik for lokal øvingsarena for sjøberedskap. Det legges opp til tett samarbeid med Namsos om utviklingen av sjøberedskapen. Større oljevernaksjoner håndteres av Kystverket. Det interkommunale beredskapsutvalget mot akutt forurensning (IUA) ivaretar regional ledelse. Oppgaver som er større enn den enkelte kommune er i stand til å håndtere håndteres av IUA. Politimesteren i Nord-Trøndelag leder når liv og helse står på spill. Moderate til små skadeomfang håndteres av den enkelte kommune ved brannsjefen eller av forurenser/skadevolder. Dette avklares med IUA og kommunen. IUA kontrollerer at skadevolder har iversatt nødvendige tiltak.

Nord-Trøndelag : Leka kommune

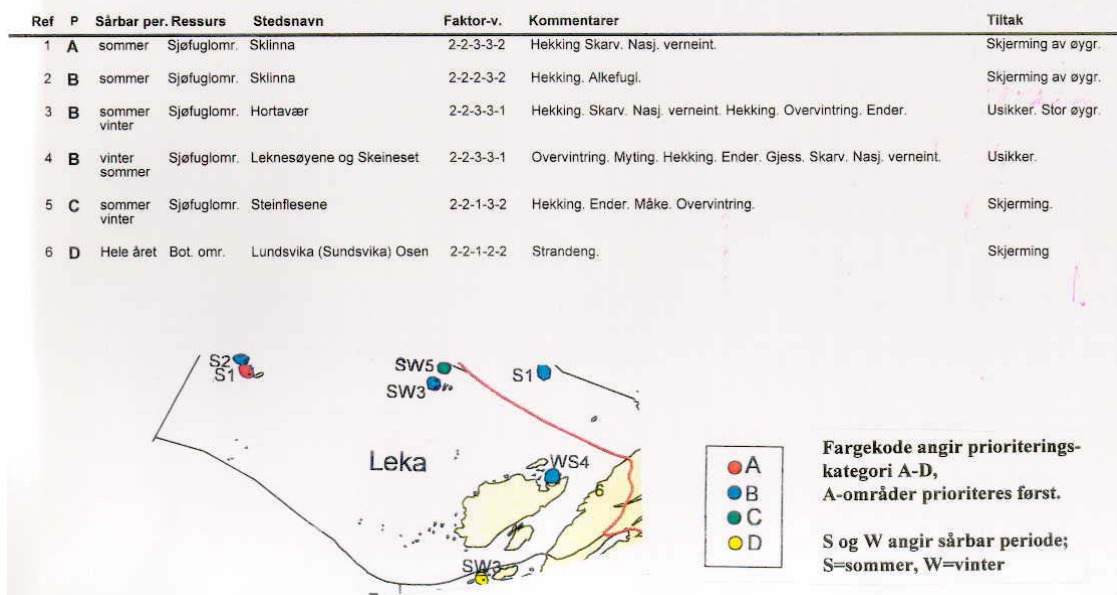

Fig 7: Prioriteringsområder i Leka kommune (Beredskapsplan for vern mot akutt forurensning, Namdal regionen).

Et annet faremoment når det gjelder oljeutslipp er tankskiptrafikken langs norskekysten fra Russland og Barentshavet (etter en fremtidig utbygging), og sørover til Mongstad, og videre til kontinentet. Generelt følger tankskipene korteste vei mellom to punkter, noe som gjør at de holder en forholdsvis stor avstand fra Namdalskysten (se figur 8). Avvik fra dette vurderes i forhold til forskjellige farer som storm, stor trafikk og lignende. Ved en fremtidig utbygging i Barentshavet vil tankskipstrafikken utenfor Namdalskysten øke med 7 % (Det Norske Veritas, 2003).

6.2.2 Herreløst avfall

Utgangspunktet er at det alltid er den som forårsaker forsøplingen som også er pliktig til å rydde opp. Dette kan ved enkelte tilfeller være vanskelig å fastslå for såkalt "herreløst avfall". Forurensningsloven §§ 35 og 36 plasserer ansvaret for enkelte særlige typer med herreløst avfall. Der heter det at kommunen har plikt til å sette opp avfallsbeholdere og foreta rimelig opprydning på "utfartssteder og andre sterkt besøkte offentlige steder". Dette er lite aktuelt slik dagens situasjon er på Horta. Ved en fremtidig felleskai ved ishuseet på Burøya kan man se for seg at kommunen har et ansvar for herreløst avfall ved, og i nær tilknytning til felleskaia. Hele Horta verneområde består av privat grunn, og når det gjelder forsøpling og herreløst avfall på privat grunn, er det grunneier som til enhver tid er ansvarlig for opprydning. Det vil si at det er grunneierne som må bære de økonomiske kostnadene med opprydningen (SFT TA-2001/2004).

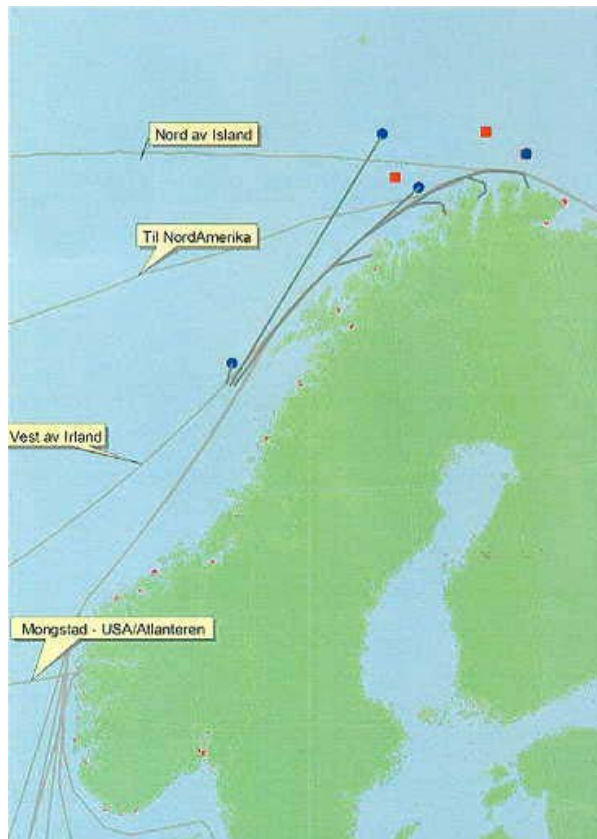

Fig 8: Aktuelle skipsleier for tankskip langs norskekysten (Det Norske Veritas, 2003).

7 Litteraturliste

- Barnes, C.G., Prestvik, T., Barnes, M.A.W. & Anthony, E.Y.** 2003. Geology of a magma transfer zone: the Hortavær Igneous Complex, north-central Norway. *Norsk Geologisk Tidsskrift* 83: 187-208.
- Barnes, C.G., Prestvik, T., Sundvoll, B. & Surratt, D.** 2004. Pervasive assimilation of carbonate and silicate rocks in the Hortavær igneous complex, north-central Norway. In press. *Lithos* xx. xxx-xxx.
- Det Norske Veritas.** 2003. Risikoen for oljesøl knyttet til skipstrafikk langs norskekysten. Teknisk Rapport. Norsk Hydro. *Rapport nr. 2003-0905*. Revisjon nr. 1.
- Direktoratet for Naturforvaltning.** 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian red list 1998. *DN-rapport 1999-3*: 1-161.
- Direktoratet for Naturforvaltning.** 2001. Forvaltning av verneforskrifter. *Rundskriv november 2001 Naturvernloven*.
- Direktoratet for Naturforvaltning.** 2001. Områdevern og Forvaltning. *DN – Håndbok nr. 17-2001*.
- Einvik, K. & Solberg, B.** 1999. Rødlistestatus for truede og sårbare arter i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvernnavdelingen. *Rapport nr. 1-1999*. 118s.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernnavdelingen.** 2000. *Beredskapsplan for vern mot akutt forurensning, Namdal regionen*.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernnavdelingen.** 1997. Utkast til verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, *Miljøvernnavdelingen rapport 1997-3*: 1-221.

- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red).** 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening. Klæbu. 551pp.
- Gustavson, M. & Prestvik, T.** 1979. The igneous complex of Hortavær, Nord-Trøndelag, central Norway. *Bulletin-Norges Geologiske undersøkelser* 348. 73-92.
- Innst. S. Nr 168 (1999-2000).** Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om vern og bruk av kystsona. Tilhøvet mellom verneinteresser og fiskerinæringane. Energi- og miljøkomiteen.
- Kutschera, F.** 1999. Kartlegging av fuglefaunaen i Hortavær mai - juni 1999. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. 1-15.
- Lorentsen, S.-H.** 2003. Det nasjonale overvåkningsprogrammet for sjøfugl. Resultater til og med hekkesesongen 2003. –*NINA Oppdragsmelding* 803. 1-34.
- Moen, A.** 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss. 200s.
- Møller, J.J.** 1995. Isnedsmelting og strandforskyvning i Midt-Norge. Metoderedskap i utforskningen av strandnær bosetning gjennom tidene. *Spor 1995-I*. 4-8.
- Nilsen, L.S.** 2000. Botanisk befarings på Hortavær, Leka. NTNU Vitenskapsmuseet. *Bot. notat* 2000-3: 1-7.
- Nilsen, L.S & Moen, A.** 2004. Botanisk kartlegging og plan for skjøtsel av Hortavær i Leka. NTNU vitensk. mus. Rapp. bot. Ser. 2004-1: 1-22.
- Statens Forurensningstilsyn (SFT).** 2004. Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr. *TA-2001/2004*.
- Statens Kartverk Sjøkartverket.** 2001. *Den Norske Los, bind 5: Farvannsbeskrivelse Rørvik – Lødingen og Andenes*. Sjette utgave. 300s.
- Stortingsmelding nr 68 (1980-81).** Vern av norsk natur. Miljøverndepartementet.
- Stortingsmelding nr 43 (1998-99).** Vern og bruk av kystsona. Miljøverndepartementet.

Web-sider

Regionalt planverk for akutt forurensning:

<http://planverk.nofo.no/omrbeskr.htm#Sklinna/Hortavær>

8 Vedlegg

- Verneforskriften for Horta naturreservat
- Verneforskriften for Horta fuglefredningsområde
- Informasjonsplakat med kart over verneområdet